

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ 0-6 РОКІВ ДО ЧИТАННЯ
КНИГИ

КОЗМА МАРІАННА ШТВАНІВНА
Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ
Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Маргітич Катерина Євгенівна
канд. пед. наук, доцент

Консультант:

Чопак Єва Василівна
ст. викладач

Завідувач кафедри:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ 0-6 РОКІВ ДО ЧИТАННЯ
КНИГИ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу

Козма Маріанна Іштванівна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Маргітич Катерина Євгенівна**

канд. пед. наук, доцент

Консультант: **Чопак Єва Василівна**

ст. викладач

Рецензент: **Романюк Катерина Олександрівна**

канд. пед. наук, доцент

Берегове

2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

OLVASÓVÁ NEVELÉS MEGALAPOZÁSA 0-6 ÉVES KORBAN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Kozma Marianna

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Margitics Katalin

a ped.tud.kandidátusa

Konzulens tanár: Csopák Éva

adjunktus

Recenzens: Romanyuk Katerina

a ped.tud.kandidátusa

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ЯК ЧИТАЧА	8
1.1 Предтечі виховання в читача	8
1.1.1 Фізіологічний процес засвоєння рідної мови	8
1.1.2 Розвиток мовлення у дітей раннього віку	9
1.2 Зустріч дитини з книгами	10
1.2.1 Перші книги як іграшки.....	11
1.2.2 Книги як джерела казок	12
1.3 Казка і дитина	12
II. СВІДОМЕ ВИХОВАННЯ ЧИТАЧЕМ	15
2.1 Потреба свідомого виховання читачем.....	15
2.2 Перші кроки свідомого виховання читача.....	16
2.3 Літераційне тло та його допомога	19
2.3.1 Бібліотеки як основні складові літераційних програм	20
2.3.2 Сімейні літераційні програми	21
III. НАВЧАННЯ ЧИТАЧЕМ У ВІЦІ 0-6 РОКІВ	23
3.1 Мета дослідження	23
3.2 Гіпотези дослідження	23
3.3 Методи дослідження.....	24
3.4 Презентація тестового зразка.....	25
3.5 Результати досліджень	26
3.6 Відповіді на гіпотези.....	48
ВИСНОВКИ	52
РЕЗЮМЕ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	57

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. AZ OLVASÓVÁ NEVELÉS MEGALAPOZÁSA	8
1.1 Az olvasóvá nevelés előzményei	8
1.1.1 Az anyanyelv elsajátításának fiziológiai folyamata	8
1.1.2 A kisgyermek beszédfejlődése	9
1.2 A gyermek találkozása a könyvekkel.....	10
1.2.1 Az első könyvei, mint játékok	11
1.2.2 A könyvek, mint mesék forrásai.....	12
1.3 A mese és a gyermek.....	12
II. A TUDATOS OLVASÓVÁ NEVELÉS	15
2.1 A tudatos olvasóvá nevelés szükségessége	15
2.2 A tudatos olvasóvá nevelés első lépései	16
2.3 A literációs háttér és annak segítése.....	19
2.3.1 A könyvtárak, mint literációs programok fő alkotóelemei	20
2.3.2 A családi literációs programok.....	21
III. AZ OLVASÓVÁ NEVELÉS 0-6 ÉVES KORBAN	23
3.1 A kutatás célja	23
3.2 A kutatás hipotézisei	23
3.3 A kutatás módszerei	24
3.4 A vizsgált minta bemutatása	25
3.5 A kutatás eredményei	26
3.6 A hipotézisek megválaszolása.....	48
ÖSSZEFOGLALÁS	52
REZÜMÉ	54
HIVATKOZOTT IRODALOM	55
MELLÉKLETEK	57

BEVEZETÉS

Napjainkban egyre inkább szűkül az olvasók száma, annak ellenére, hogy a 21. század embere nem olvas keveset, ugyanis az internet birtokában folyamatosan információk érik, aminek egy részét el is olvassa. Viszont különbséget kell tennünk a tényleges olvasók és a betűfogyasztók között. Egyre kevesebb a tényleges olvasók száma, akik időt szánnak arra, hogy elmerüljenek az olvasás birodalmában. Mint minden problémát, ezt is a gyökerénél kell megoldanunk. Az óvodáskor a gyermek számára az az időszak, amikor minden készséget és képességet elsajátít, így ez az időszak van a gyermekre a legnagyobb hatással. Az évek során a kutatók arra jöttek rá, hogy éppen ezért nem 1. osztályban kell először a gyermeknek az olvasással találkoznia, hanem jóval előbb. Ha pedig az ezzel kapcsolatos szakirodalmakat is figyelembe vesszük, rájövünk, hogy nem csak óvodás kortól, hanem már pár hónapos kortól el kell kezdeni az olvasóvá nevelés megalapozását. Témám aktualitása is ezekben rejlik.

A szakdolgozatom célja, amellett, hogy bebizonyítsam a korai olvasóvá nevelés fontosságát a szakirodalom fényében vizsgálva, az, hogy megvizsgáljam a 0-6 éves korú gyermekek olvasóvá nevelésének körülményeit, valamint az olvasóvá nevelés eredményeit. További céлом pedig az, hogy következtetéseket vonjak le arra nézve, hogy mekkora jelentősége van már egészen kicsi korban az olvasóvá nevelés megalapozásának.

A munkám megkezdésekor 3 hipotézist állítottam fel. Az első hipotézisemben feltételezem, hogy az anya olvasáshoz való viszonya nagyban befolyásolja azt, hogy a gyerek hogyan viszonyul az olvasáshoz. Második hipotézisem arról szól, hogy a nők jobban szeretnek olvasni, mint a férfiak, a gyerekeknél pedig a lányok jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint a fiúk. Végül pedig a 3. hipotézisemben azt feltételezem, hogy azok a gyerekek, akiknek már pár hónapos korukban mondókát, verset vagy mesét mondtak, jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint társaik.

A kutatásom során a kérdőíves vizsgálat módszerét alkalmaztam, melyet online térben valósítottam meg, Google űrlap formájában. A mintavétel véletlenszerűen történt, 218 kitöltés érkezett a kérdőíveimre, melyekből 200 kérdőív volt felhasználható.

A munkám során felhasznált főbb szakirodalmak közül először a folyóiratokban lévő cikkeket említeném, ugyanis ezek foglalkoztak leginkább a témámmal: Szinger Veronika (2019): Olvasóvá nevelés újszülött kortól kezdve. A gyerekkönyvek és az irodalom szerepe a 0–3 éves gyerekek életében; G. Gődény Andrea (2014): Az olvasók birodalma. Az olvasóvá nevelés jelenkori esélyei és lehetőségei; Boldizsár Ildikó (2007): Rágom, nézem,

hallgatom: a 0-6 éves korú gyermekek „olvasmányairól”. A könyvek közül pedig a legnagyobb segítségemre Bocsák Veronika, Benkő Zsuzsanna, Hölgyesi Györgyi (1995): Olvass nekem! : Kalauz szülőknek, óvónőknek, tanítóknak a gyermekkönyvek útvesztőjében című műve volt.

A szakdolgozatom első fejezetében az olvasóvá nevelés megalapozásáról kaphatunk információt, míg a második fejezetben kitérek a tudatos olvasóvá nevelésre is. A harmadik fejezetem pedig a kutatásomnak van szentelve, az olvasóvá nevelés 0-6 éves korban történő vizsgálatát foglalja magába.

I. AZ OLVASÓVÁ NEVELÉS MEGALAPOZÁSA

„Valamint a házat is alulról kezdik építeni, azonképpen a magyar irodalom olvasóközönségének nevelését is alul, a gyermekeknél kell elkezdni.”

Benedek Elek (László, 2013:72.)

1.1 Az olvasóvá nevelés előzményei

Az olvasóvá nevelés már jóval az iskoláskor előtti időszakra tehető. Gondolhatnánk, hogy persze, hiszen már a nagycsoportos óvodás gyerekekkel kezdik megismertetni a betűk világát, viszont ha a szakirodalmak mélyére ásunk, rájövünk, hogy az olvasóvá nevelés már egészen kicsi korban megkezdődik. Nem hiába említette a fenti igazságot a nagy magyar mesemondónk, Benedek Elek. Hiszen a gyermekek már csecsemőkoruktól kezdve kapcsolatba kerülnek különféle módon a könyvekkel, amely a későbbi olvasóvá nevelés alapja. Sőt nem is kell ennyire előreszaladnunk, hiszen már az anyanyelv elsajátításának kezdetével is elkezdődik ez a folyamat (Szinger, 2019).

Továbbá ezen kívül léteznek még olyan tényezők, amelyek az olvasóvá nevelés előzményeire, mint például a beszédképesség fejlődésére hatással vannak, ezért fontosnak tartom, hogy először ezeket vizsgáljuk meg. Ugyanis ha ezekkel nem foglalkoznánk, akkor az olyan mintha magával a ház alapjával, a fundamentummal nem törődnék (Táncz, 2009).

1.1.1 Az anyanyelv elsajátításának fiziológiai folyamata

Az anyanyelv elsajátításának kezdete már a születés pillanatában elkezdődik, s ennek előzményei már a magzati korban is megfigyelhetők. Az újszülött első hangadása a sírás, a második héttől jelenik meg az úgynevezett kifejező sírás, amivel az állapotát jelzi, ezáltal a saját nyelvén próbál meg kommunikálni a környezetével. A csecsemőknél megfigyelhetők lesznek különböző sírások, amelyek már elkülöníthetőek lesznek egymástól, ilyen például az éhséget jelző sírás, a fáradtságot jelző sírás és az ijedtséget, kellemetlen dolgot jelző sírás. A következő hangadási formája 3-6 hetes kora között alakul ki, melyet gögicselésnek nevez a szakirodalom. Ennek a létrejöttének az oka az, hogy maga a folyamat, tehát a beszédszervek mozgatása és a hangadás élménnyel jár és örömet okoz a csecsemőnek (Gósy, 1997).

3-6 hónapos kor közre tehető a gyermek majdnem tudatos utánzása és ebben a korban jelenik meg a gagyogás, amely már kezd hasonlítani a beszédhez, de még nem beszélhetünk itt arról, még akkor sem ha nagyon hasonlítanak ezek a hangsorok egyes szavakra. A gagyogásból később kiemelkednek hosszú, folyamatos hangsorok, mint például a baba, mama, papa, majd 1 éves kor körül megjelennek az első szavak is. A gyerek szókinccse 1,5 éves koráig lassú tempóban növekszik, bár a passzív szókinccs többszöröse az aktívnek. Az ezt követő másfél évben, tehát 1,5-től 3 éves koráig felgyorsul a gyerek beszédfejlődése, a szókinccse akár tízszeresére is nőhet, és megjelenik a gyerek beszélőkedve is (Bocsák et al., 1995).

1.1.2 A kisgyermek beszédfejlődése

Az előzőekben áttekintettük az anyanyelv és a beszéd elsajátításának fiziológiai alapjait, most viszont nézzük meg, melyek azok a tényezők, amelyek segítenek ebben a folyamatban. Kutatások bizonyítják, hogy az olvasás és a beszédkésztség fejlettsége között szoros a kapcsolat, tehát hamarabb és gyorsabban tanulnak meg a későbbiekben azok a gyerekek olvasni, akiknek már kisgyermekkorban fejlettebb a beszédük, mint társaiké. Ugyanis az olvasástanulás előtt fontos, hogy a kisgyereknél megfelelő szintű legyen a beszédészlelés valamint a beszédmegértés, de nem elhanyagolható a beszédprodukción és a jól fejlett ritmusérzék sem (Szinger, 2007).

Az anyanyelv elsajátításának és a gyermek beszédének fejlődésében elengedhetetlen tényező a nyelvi minta, amely az egyén társas környezetétől függ. A kisgyermeket körülvevő elsődleges társas környezetet a szülők, de főként az anya alkotja, hiszen általában ő tölt a legtöbb időt a kisgyermekkel. Újszülött kortól kezdve már megjelenik ez a szülő-gyerek közötti kommunikációs kapcsolat, hiszen mikor a szülők reagálnak a csecsemő sírására, létrejönnek az első interakciók, s már ezek is hatással lesznek a későbbi kommunikációs kultúrára (Réger, 1990).

Boldizsár Ildikó (2007) szerint az olvasóvá nevelés az első altatódallal kezdődik, amit a szülő énekel gyerekének, majd a későbbi ölbéli játékokkal is ezt alapozzuk meg. Azok a gyerekek, akiket kiskorukban sokat ringatnak ölben, akikkel mondókáznak, vagy akiknél lovagoltató, sétáltató, és egyéb játékos mondókákat használnak, később sokkal könnyebben fognak megtanulni olvasni, mint azok a gyerekek, akikkel kiskorukban nem foglalkoznak. Meghatározó szerepet játszanak továbbá abban is, hogy a gyerekek a későbbiekben hogyan fognak viszonyulni a mondott és írott szövegekhez, később pedig a könyvekhez. Az olvasóvá válás ugyanis függ a gyerek beszédkésztségétől is, mert azok a gyerekek, akik

beszédhiánnyal kerülnek az óvodába, akikkel keveset kommunikálnak, azokból a gyerekekből szinte biztos, hogy nem-olvasó felnőtt válik (Boldizsár, 2007).

Csecsemőkorban még nagyobb hatással van a kisgyermekre a családi környezet, hiszen ebben az időszakban a szüleit utánozva sajátítja el az anyanyelvét, később pedig a szülei beszédstílusát és nyelvhasználatát is felveszi. A szülők is igyekeznek átadni a kommunikációs kompetenciáikat, törekednek arra, hogy a gyermekük hozzájuk hasonlóan kommunikáljon, bár sokszor tudatosság nélkül is ezt éri el, mivel ők a gyermek számára az elsődleges minták. A kisgyermek beszédfejlődésére hatással van még a kommunikáció minősége és mennyisége, a család struktúrája és kommunikációs stratégiája, valamint egyes esetekben a kétnyelvűség is (Katona, 2020).

A tömegkommunikációs eszközök megjelenése és mindennapivá válása szintén nagyban befolyásolja a gyerekek anyanyelvének fejlődését. A TV, okostelefon, számítógép szinte már családtag a legtöbb helyen, s a felgyorsult világban egyre kevesebb idő jut a kommunikációra. Könnyebb egy mese elé leültetni a gyereket, mint mondani vagy olvasni neki egy mesét. A közös TV-nézések is szóltanul vagy csak kevés kommunikációval történnek, s így a gyerek, mivel kevesebbet hall élő beszédet, sokkal kevesebbszer fogja ő is használni ezt. Hatásuk főként csecsemő- és kisgyermekkorban nem tekinthető hasznosnak. Fontos tehát, hogy a család tagjai kommunikáljanak egymással, mert minél ingergazdagabb a gyermek nyelvi környezete, annál valószínűbb, hogy hamarabb fogja elkezdni használni az anyanyelvét (G. Gődény, 2014).

A második legfontosabb szocializációs színtér a gyermek számára a bölcsőde, óvoda. Ilyenkor a szülői minta közvetlenül valósul csak meg, ugyanis a pedagógusok sokszor több időt töltenek a gyerekekkel, így a legtöbbször ők lesznek a közvetlen minták a gyerekek számára. A szülőknek sokszor valóban kevesebb idejük van arra, hogy a gyerekeikkel kommunikáljanak, ezért az óvodapedagógusoknak kell pótolniuk azt a személyt/személyeket, akik beszélgetőtársai voltak a gyerekeknek a családi környezetben. Fontos hogy a pedagógusok megfelelő kommunikációs készséggel rendelkezzenek és a gyerekek számára megfelelő kommunikációs háttérrel biztosítsanak, hiszen ez szintén az olvasóvá nevelést alapozza meg (Katona, 2020).

1.2 A gyermek találkozása a könyvekkel

Mint azt már tudjuk, a szülőknek már az olvasóvá nevelés előzményeinél is nagy szerepük van, s megalapozzák a gyermek beszédképességét valamint beszédkedvét, s ezáltal a

későbbi olvasását és olvasási kedvét is. Viszont nem csak ezzel járulnak hozzá a gyerekek olvasóvá neveléséhez, hanem azzal is, hogy legtöbbször a szülők azok, akik bevezetik a gyerekeket a könyvek csodálatos világába. Vannak szülők, akik ezt tudatosan teszik, pont azért, hogy minél hamarabb megtanuljanak a gyerekeik olvasni, de van, hogy a könyvek nézegetése csak közös élményszerzés miatt történik. Mindenképp fontos hangsúlyozni, hogy akár oktatói jelleggel akár időtöltés végett fontos a könyvek használata és nem lehet elég korán elkezdni a könyvek lapozgatását. Azokban a családokban, ahol az olvasást értéknek tekintik, ott valószínűleg már egészen korán találkoznak a gyerekek a könyvekkel, még csecsemőkorban. Először általában a játékkönyvekkel ismerkednek meg, majd a későbbiekben megjelennek a színes képeskönyvek, és az úgynevezett leporellók (másik néven lapozók), végül pedig a gyerekek mindennapjainak részévé válnak a mesekönyvek is (Szinger, 2019).

1.2.1 Az első könyvei, mint játékok

A gyermek első könyvei a játékkönyvek, melyekkel már csecsemőkorban találkozik. Ezek puha anyagból készülnek, gyűrhetőek, rághatóak, néha zörögnek, sípolnak, de van olyan változatuk is, amelyekkel fürdés közben játszhatnak már az egészen kicsi babák is, ezeket fürdőkönyveknek vagy pancsoló könyveknek is hívják. Általános megnevezésük még a babakönyv megnevezés, egyes könyvek kiságyra is felszerelhetőek, s ezeket már 2-3 hónapos korukban érdeklődve nézegetik a csecsemők, később pedig szívesen veszik kezükbe, rágják és lapozgatják a maguk módján. A fogzás idején is nagy segítség lehet egy ilyen könyv, ugyanis ilyenkor a rágás fájdalomcsillapító hatással van a babákra. Ezek inkább még csak tárgyakként szolgálnak a gyerekek számára, viszont ezek a könyvek készítik elő a későbbi könyvekkel való találkozást (Boldizsár, 2007).

Később, 6 hónapos koruktól már a kemény lapos képeskönyvekkel is meglehet őket ismertetni, eleinte csak hagyjuk, hogy ők nézegessék, lapozgassák, majd mikor már jól tudnak ülni, ültessük az ölkükbe őket és nevezzük meg a képeken található állatokat, tárgyakat. 1 éves koruk után már használhatunk tőmondatokat is, és egyszerűen elmesélhetjük, hogy mi történik a képeken. Szinger (2019) szerint azok a leporellók, melyeket harmonikaszerűen lehet széthajtani, valójában átmenetek a könyvek és játékeszközök között. A lapozók is erre a korra tehetőek, ezek is főként képekből állnak, vagy csupán nagyon kevés szöveget tartalmaznak, például 1-1 mondókát. Ezek is kemény kartonból készülnek, hogy a kicsi kezek is meg tudják fogni és tudják lapozni anélkül, hogy elszakítanák. A szülők segíthetnek gyerekeknek, felolvashatják a lapozókban lévő

mondókákat, és játékosan megismerkedtethetik a gyerekeiket a könyvekkel és azok használatával (Boldizsár, 2007; Szinger, 2019).

1.2.2 A könyvek, mint mesék forrásai

A gyerekek 2 éves korukig főként játékként tekintenek a könyvekre, ez viszont 2 éves koruk után megváltozik, ugyanis a polcaikra kerülnek a mesekönyvek is. Ezek a könyvek még mindig nagy képeket tartalmaznak, viszont ezekben már megjelennek kisebb történetek, és az úgynevezett én-mesék. Ahogy a nevükben is benne van, az én-mesék a gyerekekről szólnak, azok mindennapjait mutatják be. Van olyan könyv, ami végigkíséri egy gyerek napirendjét, viszont a szülők is találhatnak ki gyerekeikről ilyen történeteket. A lényege az, hogy ezek a mesék által újra lehet élni az adott nap történéseit és az élményeket. Ebben a korban még olyan meséskönyveket kell választani, melyek a mindennapi dolgokról szólnak, a gyerekek még nem értik a varázslatos dolgokat, csak azokat, amiket ismernek, és amelyekkel találkoznak. 3-4 éves kortól azok a könyvek következnek, amelyek rövidebb állatos meséket tartalmaznak. Az állatmeséket tartalmazó könyvek előkészítik a tündérmesék befogadását és megértését is. 2-4 éves kor között a gyerekek tehát a mesekönyvekkel főként úgy találkoznak, hogy szüleik olvasnak fel belőlük, így már nem játékként tekintenek a könyvekre (Boldizsár, 2007).

A 4,5-5 éves kor a gyerekek életében egy mérföldkő a meséket illetően, ugyanis erre a korra tehető a mesetudat kialakulása, valamint ekkor kezdődik el a nagy mesekorszak, vagy másik néven az igazi mesekorszak. Ez a korszak egészen a gyerek 8-9 éves koráig tart. Ekkor találkozik a gyerek azokkal a mesekönyvekkel, melyekben helyet kapnak a tündérmesék. A mesetudat segítségével a gyermek már képes elkülöníteni a mesében lévő elemeket a valóságtól, és azonosulni tud a mesehősökkel, anélkül, hogy összetévesztené magát vele. Ebben a korban jobban kezükbe veszik a mesekönyveket, s már az olvasást is utánozzák. Főként azoknál a meséknél, melyeket már többször hallottak, ismerik a történet lényegét és cselekményét, így olvasást imitálva mondják el a mesét. 6 éves korra már olyan könyvekkel is megismerkedhetnek a szülők vagy óvodapedagógusok által melyekben hosszabb tündérmesék, novellamesék találhatóak (Kádár, 2016).

1.3 A mese és a gyermek

Még mielőtt áttérnénk arra, hogyan történik a tudatos olvasóvá nevelés nézzük meg a mese és a gyerekek kapcsolatát. Mi is lehetne ennél egyszerűbb, hiszen minden ember számára

egyértelmű, hogy a mese és a gyermek kifejezések szorosan kötődnek egymáshoz. A mese a gyerek számára egy olyan nélkülözhetetlen dolog, ami az életének szerves részét képezi. Bettelheim (1985) szerint, ahhoz, hogy a gyermek megtalálja az élet értelmét, a kulturális örökség átadásán keresztül vezet az út, melyet a gyerek számára a legjobban az irodalom, főként a mese közvetít. Ugyanis a mesén keresztül ismeri meg az őt körülvevő világot, és ezen csodálatos történetek által kap választ kérdéseire (Bettelheim, 1985).

Nagyon sokan foglalkoznak a mesével, mint kutatási területtel, így számtalan megközelítést találunk ezzel kapcsolatban, ha egy kicsit is utána nézünk ennek a témának. Sokan értenek egyet azzal a gondolattal, amit fent is említettem, mely szerint az ember egészen kiskorától kezdve meg akarja érteni az emberi lét értelmét. A mese pedig pont ezt segíti elő, hiszen általában olyan témákról szól, melyek az élet lényegi kérdéseit mutatják be. Persze ebben is megütköznek a vélemények, hiszen vannak, akik nem tulajdonítanak ilyen nagy jelentőséget a meséknek, s csupán a szórakoztatást látják a mese céljának, bár ezeknek az embereknek a száma elenyésző (Biczó, 2006).

Kádár (2013) hangsúlyozza, hogy a mese egy olyan különleges eszköze a nevelésnek, amely szinte alig látható módon a gyerekeket lelki, szellemi és érzelmi gazdagsághoz juttatja. Ugyanis ezek a gyerekeknek szóló történetek szimbolikusan közvetítik számukra a problémáikra való megoldást, és a fontos mondanivalót. Nem közvetlen módon mondják el ezt a gyerekeknek, hanem becsomagolt képek által, s mindezt úgy, hogy megmozgatják a gyerekek fantáziáját. A mese továbbá egy nagyon változatos jelenség, még akkor is, ha minden mese hasonlít kicsit egymásra (Kádár, 2013).

A mese és annak szerepe a történelem folyamán jelentős változáson ment keresztül. Még mielőtt az ember megtanult volna írni, már akkor léteztek a mesék és már akkor is fontos szerepük volt az emberek életében. A szülők, a gyerekek számára elengedhetetlen információkat kisebb történetek, mítoszok formájában adták át. Ezek a mesék tanító jellegűek voltak, és a gyerekeket az életre oktatták, tehát a felnőtté válás eszközeként szolgáltak. Később az iparosodás korában, mikor már kialakult az írásbeliség, már a gyermek érdeklődését is figyelembe vették. Ebben a korban is főként a már nagyobb gyerekek találkoztak mesékkal, és ezek a mesék is főleg tanmesék voltak. Általában ezeket ilyen céllal is írták, viszont használtak olyan meséket is a gyerekek nevelésére, melyeket a felnőtteknek szóló irodalomból vettek át. Valamint még az is érdekes erre a korszakra nézve, hogy külön voltak mesék minden korosztály számára (Bettelheim, 1985).

Ez nem igaz napjainkra, ugyanis kialakult egy olyan szemlélet mely szerint minden mesét át lehet dolgozni szinte minden korosztály számára, ezért van az, hogy egyes

meséket megtalálunk képeskönyv és mesekönyv formájában is. Tehát a történet és a mondanivaló megegyezik, csak más köntösbe van bújtatva. Továbbá jelen korunkra jellemző még az, hogy már a legkisebbek is találkoznak a mesékkal, egyesek szerint köszönhető ez a fogyasztói társadalomnak, hogy a legkisebbeknek is megvegyék a könyveket, viszont én úgy gondolom, hogy az emberek idővel rájöttek arra, hogy mennyire fontos már gyermekkorban megalapozni az olvasóvá nevelést (Nyitrai, 2015).

Az, hogy egy gyerekből olvasó felnőtt fog-e válni, vagy sem, jelentősen függ attól, hogy milyen kapcsolata van az írott szöveggel. S mivel a gyerekekre a legnagyobb hatással a mesék vannak, így a mesék rendkívül fontos szerepet töltenek be az ő életükben. A gyerek és a szöveg közötti jó viszony kialakításáért tehát a mese felel. Vagy mondhatnám úgy is, hogy a mese az olvasás megszerettetéséhez vezető út, ugyanis egy olyan világba repíti el a gyerekeket, ahol találkoznak saját élethelyzeteikkel, és szinte észrevétlenül tudnak azonosulni a mesehősökkel, azok problémáival és megoldásaikkal is. Később pedig pont az ebből fakadó kíváncsiság fogja őket motiválni arra, hogy akarjanak olvasni és könyvet vegyenek önszántukból a kezükbe. Így válik egy gyerek olvasó felnőtté. Ez ennyire egyszerű lenne? Igen is, meg nem is. A következő fejezetekben választ kapunk erre (Boldizsár, 2007).

II. A TUDATOS OLVASÓVÁ NEVELÉS

Ebben a fejezetben a tudatos olvasóvá nevelésről lesz szó. Először megfigyeljük az olvasóvá nevelés szükségességét, majd a tudatos olvasóvá nevelés első lépéseiről esik szó. Végül pedig a literációs háttér fogalmát ismertem, és annak jellemzőiről, majd a segítéséről írok. Ez utóbbi magába foglalja a családi literációs programok ismertetését és a könyvtárakról, mint literációs programok fő alkotóelemeiről írok.

2.1 A tudatos olvasóvá nevelés szükségessége

Napjainkban az emberiség azzal a problémával néz szembe, hogy az olvasó emberek száma egyre inkább szűkül. Annak ellenére is, hogy a 21. század embere sokat olvas, még nem válik belőle olvasó. Ugyanis különbséget kell tennünk az úgynevezett betűfogyasztás és a valós olvasás között. A technikának és az internetnek köszönhetően mindenféle információ pillanatokon belül elérhető, így az emberek betűfogyasztókká válnak. Erről a jelenségről beszélhetünk a chatelésnél, SMS-ezésnél és az interneten való böngészésnél is. Az ezen túlmutató tevékenységet a valós olvasást viszont nagyon kevesen gyakorolják. Az embereknek nincs idejük arra, hogy az olvasás világába belépve megismerkedjenek és mély kapcsolatot alakítsanak ki az irodalommal (Táncz, 2009).

G.Gődény (2014) szerint az olvasóvá válás akadályai közzé tartozik a technika megléte is, ugyanis ez nagyban elősegíti az úgynevezett funkcionális analfabetizmust. Az, hogy a gyerekek ki vannak téve már egészen kicsi koruktól kezdve a technológiának és vívmányainak, befolyásolja felfogóképességüket, az olvasott szöveghez való viszonyukat és képzeletvilágukat is. Viszont nem okolható csak ez a terület azért, hogy napjainkban egyre kevesebb az olvasó. A problémát inkább a képességek illetve a megfelelő hozzáállás hiányában fogjuk megtalálni. Ugyanis a szülők azok, akiknek meg kellene szerettségük a gyerekeiket az olvasással, úgy hogy még sokszor ők maguk sem szeretik (G. Gődény, 2014).

Korunkban, a társadalomban olyan kedvezőtlen történések zajlanak a családokban, melyek megnehezítik az olvasóvá nevelést. Ilyenek például az, hogy a családokban a megélhetés kerül a legfontosabb helyre, kevesebb idejük van a szülőknek a gyerekekre, és háttérbe szorulnak fontos funkciók, mint pl az értékátadás és a nevelés. Széteső félben vannak továbbá az erkölcsi normák és az általános műveltség iránti törekvések is. S habár az elsődleges szocializációs terület a család, mégis egyre fontosabbá válik az intézményes

nevelés. Egyre inkább több lesz a felelősségük a pedagógusoknak, így rájuk terhelődik az a feladat, hogy a gyerekeket tudatosan neveljék olvasóvá (Makkai, 2010).

Továbbá a gyermekeket is fogyasztókként kezeli a jelenlegi társadalom, s újabbnál újabb referenciákkal fordulnak a gyerekek felé. Nem a minőségen van a hangsúly a gyermekirodalmi kiadványokat illetően, hanem azon, hogy minél többet eladjanak belőlük. A klasszikus irodalom egyre inkább a háttérbe szorul, és helyébe lépnek a modern, divatos kiadványok, melyeket elsősorban nem a gyerekekre szabnak, hanem a szülők igényeit veszik figyelembe. Tehát ha maga a társadalom nem a gyermek olvasóvá nevelésére fekteti a hangsúlyt, hanem arra, hogy minél több haszna legyen abból, akkor ne is várjuk el, hogy a gyerek magától megszereti az olvasást. Éppen ezért szükséges tudatosan olvasóvá nevelni a gyermekeinket (Táncz, 2009).

Benedek Elek már az 1887-es országgyűlésen is ezekre a tényekre hívta fel a figyelmet, hiszen már abban az időben is szembesültek ezzel a problémával. Nagyon fontosnak tartotta a gyermekirodalmat és éppen ezért állt ki érte képviselőházi beszédében. Megemlítette felszólalása közben többek közt azt is, hogy már a könyvkiadóknál elcsúszik a gyermekirodalom. Ugyanis szerinte a könyvkiadók is csak a pénztárcájukat tartják szem előtt, és nem törődnek a gyermekirodalommal és annak a minőségével. Olcsón szereztek be képeket a képeskönyvekhez külföldről, valamint sok esetben a meséket csak fordították, ahelyett, hogy a hazai költőket és írókat buzdították vagy támogatták volna (P. Szathmáry, 1888:137.).

Miért van tehát szükség a tudatos olvasóvá nevelésre? Mert nem csak olvasó felnőttekből van hiány napjainkban, hanem már a gyerekek többsége sem szeret olvasni. Alsós korosztálynál is megfigyelték, hogy a gyerekek nagy része nem motivált az olvasásban. A mesekutatással foglalkozó kutatók zöme éppen ezért az óvodáskorban történő olvasóvá nevelésben látja a probléma megoldását, valamint a családon belüli nevelésre is hangsúlyt fektetnek. Ugyanis szerintük már az olvasóvá nevelést óvodába járás előtt kell elkezdeni (Vass, 2018).

2.2 A tudatos olvasóvá nevelés első lépései

Az olvasóvá nevelés tulajdonképpen a szülők olvasóvá nevelésével kezdődik, ugyanis számos kutatás igazolja, hogy azok a gyerekek, akikkel óvodás korban is sokat foglalkoztak a szüleik, azoknak jobban ment nagyobb korukban az olvasás és a szövegértés is. Továbbá akiknél a családban több könyv volt otthon, szintén jobb eredményt értek el az

olvasást tekintve, mint társaik. Maga a könyvek iránti érdeklődés és az olvasási kedv is a családban alakul ki, ugyanis elsősorban a szülői minta felelős ezért. A példamutatás viszont önmagában még nem elég ahhoz, hogy a gyermekből olvasó váljon, ugyanis szükséges a szülő tudatos tevékenysége is. Ezeket fogjuk megfigyelni a továbbiakban, hogy melyek ezek a tényezők amivel az olvasóvá nevelést segíthetjük elő (Sámuelné Ábrahám, 2011).

A versek, dalok és mesék indirekt módon segítik elő a kisgyermeknél a nyelvi fejlődést, továbbá motiválják a gyerekeket az olvasással kapcsolatos tevékenységekre. Az olvasóvá nevelésben az egyik legfontosabb tényező, mely a legnagyobb szerepet játszik az olvasás megszerettetésében, nem más, mint a szülő-könyv-gyermek interakciónak a megléte. Tehát elsősorban a szülőknek azt kell tudatosítaniuk magukban, hogy ahhoz, hogy olvasó felnőttet neveljenek egy gyerekből, elengedhetetlen az, hogy már egészen csecsemőkortól kezdve tudatosan minőségi időt szánjanak az olvasásra. Ugyanis nagyon számít az, hogy az olvasás, mint esemény milyen mértékben része a szülő-gyermek kapcsolatnak (Szinger, 2019).

Már a kisgyermeket pár hónapos korától kezdve befolyásolja a könyvekkel való korai találkozás és az abból történő felolvasás. Hallja az édesanyja vagy a családtagjai hangját, ami már önmagában elősegíti a nyelvi fejlődését. Az altatók a versikék és az énekek a gyermek számára olyan alapvető dolgok, melyek nem csupán a gyermek szókincsét bővítik, hanem segítik az anya-gyermek interakciót és ez által megalapozzák az olvasóvá nevelést is (Malgaroli, 2011).

A gyermek olvasóvá válását nehezíti, ha nem hall versikéket, mondókákat, nem énekelnek neki, valamint ha nem hall felnőtt-felnőtt közötti beszédet. Ugyanis az ingerszegény környezet miatt lassabban fog haladni a nyelvi fejlődése, s iskolás korra akár a nem jól fejlődött beszédértésnek és egyéb nyelvi készségeknek a hiánya olvasási nehézségekhez vezethet. Ebből kifolyólag pedig nem válik olvasó felnőtté a gyermek, hiszen akinek nehézséget jelent az olvasás, az nem szívesen olvas. Éppen ezért fontos ennyire a család szerepe az olvasóvá nevelésben (G. Gődény, 2014).

A képeskönyv nézegetés szintén a tudatos olvasóvá nevelés első lépéseihez tartozik, mely szintén függ a család szociokulturális jellemzőitől és az olvasáshoz való viszonyulásától. A szülővel történő képeskönyvek nézegetésének kulcsfontosságú szerepük van a kisgyermek életében. Ennek a tevékenységnek akkor van képességfejlesztő hatása, ha a szülők elsősorban az élményszerzést teszik a középpontba és tudatosan arra törekednek, hogy mit adhatnak az együtt töltött idő során a gyerekeknek. Éppen ezért nem

lehet elkülöníteni a képeskönyveknek a nézegetését a szülőkkel töltött minőségi idővel, és nem lehet csak úgy a gyerek kezébe adni egy képeskönyvet, hogy nézegetse azt. Hiszen a gyermek olvasóvá nevelésében csak akkor leszünk eredményesek, ha ebben a tevékenységben az érzelmi kapcsolat áll a középpontban, és csak a másodlagos cél a gyermek olvasóvá nevelése (Nyitrai, 2015).

A kisgyermek ez által a szülői kíséret által megtanulja a könyvnek a funkcióját és megtanulja, hogyan kell használni azt. S abban az esetben, amikor a gyermek érzi, hogy ez nem egy kötelező tevékenység, hanem a szülő is szívesen társul ehhez, akkor számára is egy örömteli dolog lesz a képeskönyv nézegetése, majd a mesehallgatás és később pedig maga az olvasás is (Malgaroli, 2011).

A képeskönyv nézegetéséből következik a közös olvasás, mely a képek nézegetésén túl arra kell irányuljon, hogy a képekkel kapcsolatban beszélgetés alakuljon ki a szülő és a gyermek között. Még mikor nem tud beszélni is a gyermek, a felnőtt kisebb történetek által magyarázza el az illusztrációkat, valamint kérdezzen vissza a képeket illetően. S ebből úgy alakulhat ki párbeszédes jelleg, ha a szülő kérdez és megválaszolja a gyermek helyett a kérdéseket. Ennek köszönhetően a gyermek megérti a szó és az általa jelölt dolog közötti összeköttetést. Az a gyermek pedig, aki már tud beszélni, gyakorolja ez által a nyelvhasználatot (Szinger, 2019).

A képeskönyvek nézegetése és kisebb történetek mondása után, meséljünk tudatosan a gyermekeknek! A mesemondás által ugyanis a gyerekeket megtanítjuk a beszédészlelésre és beszédértésre valamint fejlesztjük a gyerekek figyelmét. A mesehallgatásnál szükség van ezekre a képességekre, és ha tudatosan és rendszeresen mondunk vagy olvasunk a gyerekek számára mesét, akkor észrevétlenül és megtanítjuk és begyakoroltatjuk velük ezeket a készségeket. A mesékkal továbbá fejleszhető a fantázia is, amivel az olvasás a későbbiekben élvezetessé válik majd a gyerekek számára. A mesélés által tehát amellet, hogy fejlesztjük a későbbi olvasáshoz szükséges nyelvi készségeket, megalapozzuk a gyermek olvasás iránti szeretetét is (Boldizsár, 2007).

A meseolvasást azért is fontos komolyan venni, mert a gyerekek számára a mesehallgatás egy szükséglet. S amennyiben nem elégítik ki a szükségletét ezen a módon, a mesenézésben leli meg majd a megoldást. A mesehallgatás ezen módja a szülők számára is időt spóroló tevékenységnek és kézenfekvőbbnek tűnhet, viszont a gyerekek fantáziájára nézve nincs jó hatással. A gyerek ugyanis kész képeket kap a történet mellé, így a képalkotói tevékenysége háttérbe szorul. Köztudott, hogy az a gyerek hallgat mesét szívesen, aki élvezni tudja a történetet és a képzelőerejének köszönhetően a mese életre

kel. Így a hallgatott mesének nagyon nagy szerepe van az olvasóvá nevelésben, míg a rajzfilmek vagy azok esetleges túlzásbavitele megnehezíti ezt. Az irodalom értésének és élvezetének az alapja tehát a gyermek képzelőerejének a fejlettsége (G. Gódné, 2014).

A könyvek önmagukban is jelentőséggel bírnak a kisgyerekek olvasóvá nevelésében, viszont akkor fejtik ki leginkább hatásukat, ha a gyermek látja azokat használat közben is. Az otthon található könyvek ugyanis nemcsak a kulturális légkört biztosítják, hanem amellet, hogy ösztönzően hatnak az olvasás megszerettetésében, a gyermekekre oktató hatással is lehetnek. A könyves kultúra ugyanis magába foglalja a felolvasáson kívül a lapozást és az olvasás technikai műveleteit. Ilyen például a balról jobbra történő sorvezetés, melyet a szülőtől megfigyelnek a mese olvasása közben, s ezért van az, hogy amikor a gyerekek olvasni sem tudnak, imitálják az olvasást, és még az ujjukkal is követik a sorokat (Szinger, 2019).

Ezekből kifolyólag a megfelelő könyvek kiválasztása elkerülhetetlen az olvasóvá nevelés szempontjából. A jól kiválasztott könyv ugyanis nemcsak a gyermek kompetenciáit és készségeit veszi figyelembe, hanem a gyermek és a felnőtt érdeklődési körének is megfelel egyaránt. Nem könnyű ezt megvalósítani, viszont nem lehetetlen, és egy kis odafigyeléssel bebiztosíthatjuk a gyermekek olvasási vágyának a felkeltését. Hiszen az olvasóvá neveléssel foglalkozó tanulmányok is bebizonyították, hogy a korai találkozás a könyvekkel nagyban befolyásolja az olvasóvá nevelést. Éppen ezért nem mindegy, hogy az adott könyvtől kedvet kap az olvasáshoz, vagy a rosszul kiválasztott könyv inkább elveszi a kedvét tőle (Malgaroli, 2011).

2.3 A literációs háttér és annak segítése

A literáció az írásbeliséget foglalja magába, az írás és olvasás ismeretét. A gyermek olvasóvá válását leginkább az írásbeliséggel való korai találkozása befolyásolja, viszont ahhoz, hogy ez kedvező módon történjen szükséges a megfelelő literációs háttér megléte. Mivel a család a gyermek első szociális-kulturális közege, így a családi környezet és annak az írásbeliséghez való hozzáállása alkotja a gyerek literációs háttérét. Ez azt jelenti, hogy mindaz az írásbeliséghez kapcsolódó tevékenység, ami a gyereket naponként körülveszi, befolyásolja a gyermek későbbi literációs tevékenységeit. Ugyanis a szülők ezen attitűdjeiket akaratlanul is a gyerekeikre hagyják a mintaadás által (Juhász, 2017).

A kutatók rájöttek arra, hogy ahhoz, hogy az olvasóvá nevelést megfelelő mederbe tereljék, a családokban kell elsősorban változást hozni, és csak a következő lépés

vonatkozik az óvodai oktatásra és az óvodapedagógusokra. A családok segítésére indultak el az úgynevezett családi literációs programok. Ezek azokat a törekvéseket foglalták magukban, melyek elsősorban a családok írásbeliségére hatottak. Azon kívül tehát, hogy a szülők olvasáshoz való viszonyát pozitív irányba mozdítsák el, az is célja ezeknek a programoknak, hogy biztosítsák a gyermekek literációs háttérét azáltal, hogy segítséget nyújtanak a szülők számára a megfelelő írásbeliséget támogató közeg kialakításában. Legyen szó akár pedagógiai, módszertani vagy eszközbeli segítségnyújtásról, a programok különbözőek, viszont a cél mindig ugyanaz: a gyermekek olvasóvá nevelésének megalapozása (Szinger, 2019).

2.3.1 A könyvtárak, mint literációs programok fő alkotóelemei

Mára már számtalan országban fontossá vált az iskoláskor előtti olvasóvá nevelés kérdése és sok családi literációt segítő program jött létre. Ezekben a programokban jelentős szerepük van a könyvtáraknak, melyek különálló módon vesznek részt a családok segítésében. A legtöbb könyvtár ugyanis vállalta azt a szerepet, hogy már egészen kicsi kortól megszólítsák a kisgyermeket és azoknak családját és olyan körülményt biztosítsanak a családok számára, melyek elősegítik az olvasóvá nevelést. Azt szeretnék elérni az egészen kicsi gyermekek fogadásával, hogy egy élményekkel teli hellyé váljon a könyvtár számukra, mely végigkíséri a gyerekeket egészen a felnőttkorig (Husztai, 2018).

A könyvtárak nem helyettesíthetik azt a literációs közeget, amit a családnak kell biztosítani, viszont a könyvtárak nélkül nehéz elképzelni az olvasóvá nevelést. Ez a hely ugyanis nemcsak az olvasáshoz szükséges eszközöket, tehát a könyveket biztosítja a gyerekek számára, hanem különböző könyvtári programok által színessé és élmény dúsá teszi a gyerekek számára az olvasást. Ilyen program lehet például a mesedélután, és egyéb foglalkozások, melyek a gyerekek számára önállóságot és szabadságot biztosítanak a könyvekkel való ismerkedésre (Bocsák et al., 1995).

A gyermekkönyvtárak feladata elsősorban az, hogy a gyerekeket játékosan nyerjék meg az olvasás megszerettetésére, valamint az, hogy a könyvek iránti érdeklődésüket előmozdítsák. Ezen kívül az is céljuk, hogy a gyerekeket kicsi koruktól kezdve az önállóságra neveljék, hogy ők maguk válasszanak érdeklődésüknek megfelelő könyveket. Ez óvodás korban úgy kivitelezhető, hogy a gyerekekre van bízva, milyen meséskönyvet szeretne, hogy a szülő elolvasson neki. Később pedig ezáltal megtanul a könyvtárban otthonosan mozogni, és felnőtt korára sem hagyja ott szívesen ezt az ismert közeget (Mihály, 2006).

A tapasztalatok mutatják, hogy azok a gyerekek olvasnak helyesen, akik élvezik az olvasást és rendszeresen olvasnak. Ahhoz viszont, hogy sokat olvassanak a gyerekek, könyves környezet szükséges. Ezt a környezetet biztosítják a könyvtárak, ugyanis könnyen elérhetőek bárki számára és bő választékkal rendelkeznek. Így azoknak a családok számára sem jelent nehézséget az literációs környezet megteremtése, akik anyagi okokból nem engedhetik meg maguknak a könyvvásárlást. Pont ebből kifolyólag játszanak hatalmas szerepet a könyvtárak a családi literáció segítésében (Nagy, 2001).

A könyvtárak, amelyek részt vesznek különböző olvasóvá nevelésről szóló programokban a gyerekek igényeinek figyelembevétele mellett az őt kísérő szülő, családtag igényeit is figyelembe veszik. Ez részben azért van, mert a kisgyermek rá van szorulva a felnőttre, és éppen ezért fontos, hogy a felnőtt és az adott könyvtár együttműködjön. Másrészt pedig azért veszik figyelembe a könyvtárak a felnőttek igényeit, hogy közben az ő hozzáállásukat is formálni tudják az olvasással és az olvasóvá neveléssel kapcsolatban. Mindezeket különböző foglalkozásokkal, ismeretterjesztő előadásokkal és kiadványokkal teszik (Huszi, 2018).

2. 3. 2 A családi literációs programok

A családi literációs programok sokszor különböznek egymástól, ugyanis más és más területekre helyezik a hangsúlyt az olvasóvá nevelés szempontjából. Kutatásom során fontosnak tartom néhány literációs program megemlítését is annak érdekében, hogy felhívjam a figyelmet arra, hogy mit kell a szülőknek és pedagógusoknak figyelembe venni az olvasóvá nevelésnél. Az első ilyen program, amit megemlítenék a Book Trust könyvadományozó program, melynek a lényege egy olyan gyermeknek és szülőnek szóló könyvcsomag, melyet már a kórházban átadnak az újszülött szüleinek. Ezzel megkezdődik a családi könyvtár kialakítása, valamint a könyvek a szülőket is az olvasóvá nevelésre motiválják. Ennek mintájára indult el Magyarországon a Könyvkelecske program, melyben az anyukák a szülészeti osztályon kaptak egy könyvtárba szóló meghívót, ahol átvehettek egy csomagot, amelyben könyvek és ajándékok mellett a baba nevére szóló olvasójegy volt fellelhető (Szinger, 2019).

Vannak továbbá olyan programok melyek keretein belül a szülőkre irányuló képzéseket alkalmaznak, amelyek elsősorban az ő írásbeliséghez való viszonyukat befolyásolja, valamint felkészíti őket a gyerekeik olvasóvá nevelésére. Ilyen például az intervenciós azaz a beavatkozási program, melyben a szülőket 20 stratégiára és alapvető készségre tanították meg, hogy hogyan olvassanak 8 hónapos- 2 éves korú gyermeküknek úgy, hogy az

interaktív, azaz a gyermek számára élvezetes legyen. Ez a program sikeres volt, mivel a programban lévő stratégiák hatással voltak a gyermek nyelvi fejlődésére (Juhász, 2019).

A „Szülők kérdezik az olvasásról” című füzetet a Magyar Olvasástársaság adta ki a szülők literációjának segítésének céljából. Ebben olyan válaszok szerepelnek, melyek a szülők hétköznapi kérdéseire keresik a választ az olvasással kapcsolatosan. A kérdések és a válaszok hasznos útmutatóként szolgálnak az olvasóvá nevelést illetően, s szintén ezt segíti elő a füzet végén található bibliográfia is, amelyben könyveket ajánlanak a gyerekeknek különböző korcsoportok szerint. Nem csak elméleti síkon segítette ez a program a szülőket és a gyerekeket, hanem a gyakorlatban is nagyon hasznosnak bizonyult (Nagy, 2001).

2007-ben megrendezésre került a Babaolvashow rendezvénysorozat, mely egyedülálló helyi kezdeményezés volt, ugyanis a legkisebbek szüleit célozta meg. A rendezvény során felhívták a 0-3 éves gyerekek szüleit az olvasóvá nevelés fontosságára. Ezek a hazai programok még nem olyan kidolgozottak, hogy országos szinten valósuljanak meg, viszont a Magyar Olvasótársaság tervei között ez is szerepel (Szinger, 2019).

Ahogy azt már az előző alfejezetekben is megfigyelhettük, nagy hatással van a gyermek olvasáshoz való viszonyára a szülők literációjára. Ugyanis az, hogy ők mennyire szeretnek olvasni és hogyan viszonyulnak az olvasáshoz, befolyásolja, hogy milyen mértékben igyekezzenek a literációs háttér kialakítására, és milyen szinten foglalkoznak gyerekeik olvasóvá nevelésével. Ahhoz, hogy megértsük az összefüggést a szülők olvasási kultúrája és gyerekeik olvasáshoz való viszonyulása között, figyeljük meg gyakorlatban, számszerűsítve ezeket az adatokat. A szakdolgozatom harmadik fejezetében, a kutatásomban a gyerekek olvasáshoz való hozzáállását vizsgáltam a családok literációs és szociokulturális jellemzőinek fényében (Huszi, 2018).

III. OLVASÓVÁ NEVELÉS 0-6 ÉVES KORBAN

Ez a fejezet magáról a kutatásról, és annak eredményeinek elemzéséről szól. A 0-6 éves korosztály olvasóvá nevelésének vizsgálata kerül bemutatásra. Ismertetem többek között a kutatásom célját, módszereit, a felállított hipotéziseimet. Továbbá bemutatásra kerül a vizsgált minta, a kutatásom eredményei, valamint a hipotéziseim megválaszolása is.

3.1 A kutatás célja

A kérdőíves felmérésem célja az volt, hogy megvizsgáljam a 0-6 éves korú gyermekek olvasóvá nevelésének körülményeit és eredményeit, valamint következtetéseket vonjak le arra nézve, hogy mekkora jelentősége van már egészen kicsi korban az olvasóvá nevelés megalapozásának. Szakirodalmi adatok feltárásakor talákoztam olyan kutatásokkal, melyek a 3-6 éves gyerekek, vagy a kimondottan iskoláskor előtti, tehát 6 éves gyerekek szüleinél végeztek felmérést. Viszont mikor jobban a szakirodalmak mélyére ástam magam, és rájöttem, hogy az olvasóvá nevelés és annak megalapozása már jóval óvodáskor előtt megkezdődik, ezért döntöttem amellett, hogy én 0-6 éves gyerekek körében végzem a kutatásomat.

Jelen kutatásomat is úgy állítottam össze, hogy igazolni tudjam, hogy a család olvasáskultúrája és a gyerekek mesékkal, könyvekkel való korai ismertetése összefüggésben van a gyerek olvasáshoz való viszonyával. Mindenekelőtt viszont egy általános képet szeretnék kapni arról, hogy hogyan állnak a szülők az olvasáshoz és a gyermekük olvasóvá neveléséhez.

3.2 A kutatás hipotézisei

- 1) Az anya olvasáshoz való viszonya nagyban befolyásolja azt, hogy a gyerek hogyan viszonyul az olvasáshoz.
- 2) A nők jobban szeretnek olvasni, mint a férfiak. A gyerekeknél pedig a lányok jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint a fiúk.
- 3) Azok a gyerekek, akiknek már pár hónapos korukban mondókát, verset vagy mesét mondtak, jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint társaik.

3.3 A kutatás módszerei

Kutatásom elvégzéséhez a primer kutatási módszert használtam, mely olyan kutatási módszer, melyben az elsődleges információk gyűjtése és azok elemzése történik, egy adott kutatási célból kifolyólag. Ezen belül a kvantitatív kutatást választottam, ugyanis ez a legmegfelelőbb módja a nagyszámú minta összegyűjtésének és a szakirodalmi részben is leírt elméleti állítások igazolásának. Továbbá mivel kvantitatív kutatásról van szó, elengedhetetlen volt a kutatásom során a matematikai-statisztikai módszerek használata is (Boncz, 2015).

Ha olyan jelenségekre keressük a választ tudományos kutatásunk során, amely nem mérhető vagy nem figyelhető meg, akkor érdemes a kikérdezés módszerét alkalmazni, melynek két nagy fajtáját különböztetjük meg: a szóbeli kikérdezést, melyet interjú segítségével valósítunk meg, és az írásos kérdésfeltevést, melyet kérdőív összeállításával és annak kitöltésével végzünk. Kutatásom során, a kvantitatív kutatásból kiindulva, a kérdőíves vizsgálat módszerét alkalmaztam, mely a legkedveltebb és legtöbbször használt kutatási technika. A kikérdezés írott formája, melyben különböző kérdések feltevésével kutatják a megkérdezett személyek véleményét, vagy tudnak meg olyan információkat a kutatók, melyek szükségesek lehetnek bizonyos összefüggések feltárásában (Hornyacsek, 2014).

A kérdésfeltevés módját illetően van, amikor konkrétan kérdezzük rá valamire, ezt a szakirodalom explicit módnak nevezi, s van, amikor implicit módon, azaz közvetve kérdezzük rá a szükséges információra. Kérdőívemben egyaránt használtam explicit és implicit kérdéseket is. A kérdéstípusok szerint pedig a kérdőív leginkább zárt és félig zárt kérdéseket tartalmazott, de előfordult benne feleletválasztós és nyílt kérdés, valamint intenzitáskérdés is (Lengyelne Molnár, 2013).

A kérdezés módja szerint a segített kérdések közé sorolható a kérdőívem, mivel interneten keresztül történt a kérdőívek kiküldése és a kitöltése is, s a technika vívmányai lehetővé teszik, hogy a kérdéseket kötelezővé tegyünk, valamint azt is, hogy átláthatóbb legyen a kitöltők számára. Továbbá figyelembe vettem a kérdőívkészítés szabályait is, s a kérdőív elkészülése után próbakitöltést is alkalmaztam a logikai, formai és tartalmi hibák elkerülésének az érdekében (Boncz, 2015)

3.4 A vizsgált minta bemutatása

A kutatásom során az internetes megkérdezésen alapuló kérdőívet alkalmaztam. A kitöltés 2021.03.09-én kezdődött és 2021.03.13-ig volt nyitott a kérdőív, ugyanis hamar elértem a célul kitűzött kitöltések számát. A kutatásom nem helyszínhez kötött, ugyanis online térben valósult meg, Google űrlap formájában, webes felületen, pontosabban a Facebook közösségi oldalon.

A kutatásom során vizsgált minta nem bizonyul reprezentatívnak, véletlenszerű mintavétellel történt. Elsősorban a kárpátaljai, majd a határon túli lakosságot céloztam meg, viszont nem az egész populációtól történt a mintavétel, hanem a populáció egyik csoportjától, melybe a 0-6 éves korú gyermekkel rendelkező szülők tartoztak. A mintavétel véletlenszerűsége abban rejlik, hogy nem általam kiválasztott személyeknek küldtem el a kérdőívet, hanem internetes felületen osztottam meg, s az ismerőseim ismerőseihez is eljutott a kérdőív. Összesen 5 nap alatt 218 emberhez jutott el a kérdőív, amelyből 200 volt használható.

A kérdőív információs mezőjében általános, udvarias formában lévő megszólítás és a kérdőív kitöltésére való kérelem szerepelt. Nem ismerttettem a kérdőívem célját, ugyanis semmilyen módon nem szerettem volna befolyásolni a válaszadást. Feltüntettem továbbá az anonimitást, valamint a személyes adataimat, és hogy milyen nagy segítség számomra a kérdőívek kitöltése.

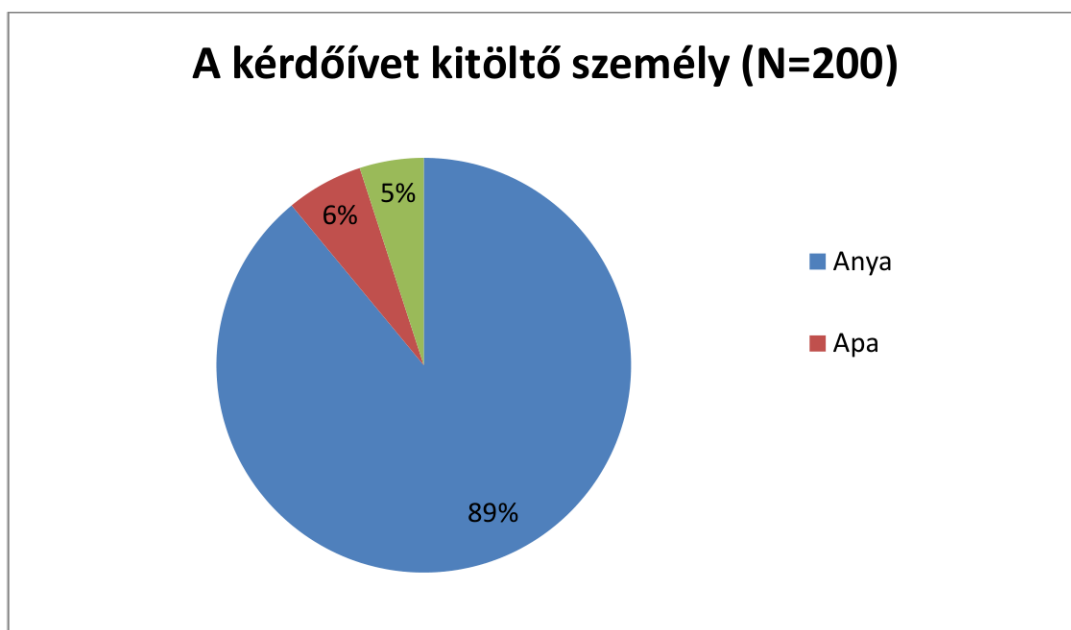
A kérdőív kérdéseinek összeállításában Szinger Veronika (2008) *Kisgyermekkor* írás-olvasás esemény indirekt találkozás az írásbeliséggel iskoláskor előtt című szakdolgozata volt segítségemre. A kérdőív 24 kérdésből áll, melynek 1-10 kérdése a kérdőívet kitöltő személyre és a szociokulturális háttérére vonatkozott. Az általános adatok után a kérdőívet kitöltő személy gyermekének a nemére, életkorára, testvéreinek számára kérdeztem rá, majd a szülők legmagasabb iskolai végzettségére és jelenlegi foglalkozására. Ezután következtek az olvasóvá nevelésre vonatkozó kérdések, melyek magukba foglalták a család könyveinek számát, a szülők olvasási szokásait, valamint a gyerekre vonatkozó kérdéseket. Ilyenek például a milyen gyakran, milyen módon hall a gyerek mesét, ki olvas a gyerekeknek, és a gyerekkönyvek számára is kitértem. Továbbá a kérdéseim arra irányultak, hogy megtudjam, hogy amikor a gyerek kisebb volt mondtak-e neki mesét, mondókát, valamint arra, hogy mikor találkoztak először a könyvekkel. Végül pedig a gyerekre vonatkozó személyes kérdések maradtak, hogy mennyire igényli a gyermek,

hogy meséljenek neki, mennyire érdeklődik az olvasás iránt, és, hogy esetleg elkezdett-e már a gyermek olvasni.

3.5 A kutatás eredményei

A kérdőívre összesen 218 kitöltés érkezett, ebből 200 volt értékelhető. Először figyeljük meg az általános adatokra vonatkozó kérdéseket és válaszokat.

A kérdőívet kitöltő személyek megoszlása a következőképpen alakult:

Forrás: saját kutatás

1. ábra. A kérdőívet kitöltő személy

A kérdőívet 89%-ban az édesanyák töltötték ki, amely nem meglepő adat, ugyanis az a hétköznapi tapasztalat, hogy legnagyobb részt ők azok, akik a gyerekek mindennapjában részt vesznek. A 89 % számszerűsítve 178 anyát foglal magába. Továbbá elenyésző számban, 12 esetben édesapa töltötte ki a kérdőívet, ami a 200 kitöltőhöz viszonyítva 6%. A kitöltők 5 %-ában pedig, ami számszerűsítve 10 eset, a szülők közösen töltötték ki a kérdőívet.

A következő diagramon a kérdőívet kitöltő személyek lakhely szerint megoszlása látható:

Forrás: saját kutatás

2. ábra. A kérdőívet kitöltő személyek lakhelye

Ezek az adatok számszerűsítve a következők: a kérdőívre összesen 200 kitöltés érkezett, 150 kárpátaljai, és 50 külföldi (42 magyarországi, 4 romániai, 2 németországi, 1 angolai, és 1 írországi) kitöltő. Meg kell említenem, hogy célom volt a kárpátaljai lakosság mellett külföldi, főként anyaországi kitöltőket is megcélóznom, ugyanis szerettem volna összehasonlítani ezeket az adatokat is a munkám során. 50-50%-os arányt szerettem volna elérni, így felkerestem magyarországi óvónőket és a segítségüket kértem. Viszont mivel nem lett egyenlő arányú a kitöltések száma, így nem látom értelmét összehasonlítani a későbbiekben a kér ország adatait.

Ahhoz, hogy releváns adatokat kapjunk szükségesnek láttam azt is, hogy felmérjem a családi állapotot. Ugyanis ha egyedülálló szülők nagy arányban lettek volna, akkor külön kellett volna elemeznem ezeket az adatokat. Mert volt egy olyan feltevés, hogy ha egyedül neveli az anya vagy apa a gyereket, akkor kevesebb ideje jut a gyerek számára való olvasásra.

A következő diagramon tehát a kérdőívet kitöltő személyek családi állapotát figyelhetjük meg:

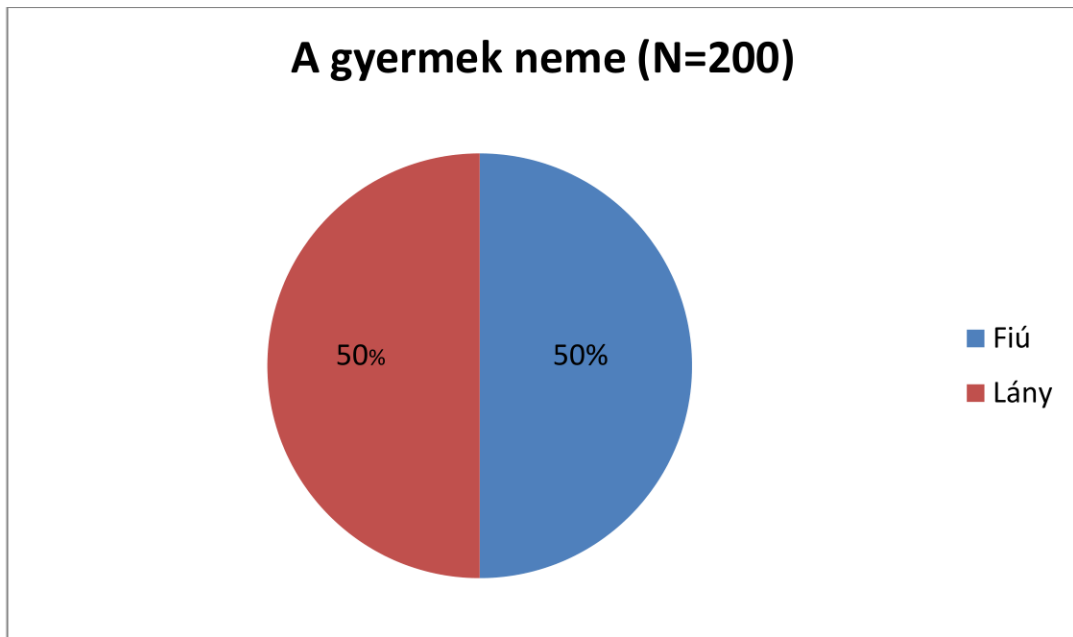

Forrás: saját kutatás

2. ábra. A kérdőívet kitöltő személy családi állapota

A családi állapot felmérésénél rendkívül kedvező adatokat kaptam. A kitöltők 95%-a, ami 190 személyt foglal magába, házasságban él, 2% pedig, ami számszerűsítve 4 személy élettársi kapcsolatban él, ami szintén azt jelenti, hogy nem egyedül neveli a gyermekét. A maradék 3 % pedig, azaz 6 személy neveli egyedül gyermekét, ami szerintem elenyésző szám.

Az egyik hipotézisem bebizonyításához a gyermekek nemét is figyelembe kellett vegyem, mely eredménye a következő diagramon figyelhető meg:

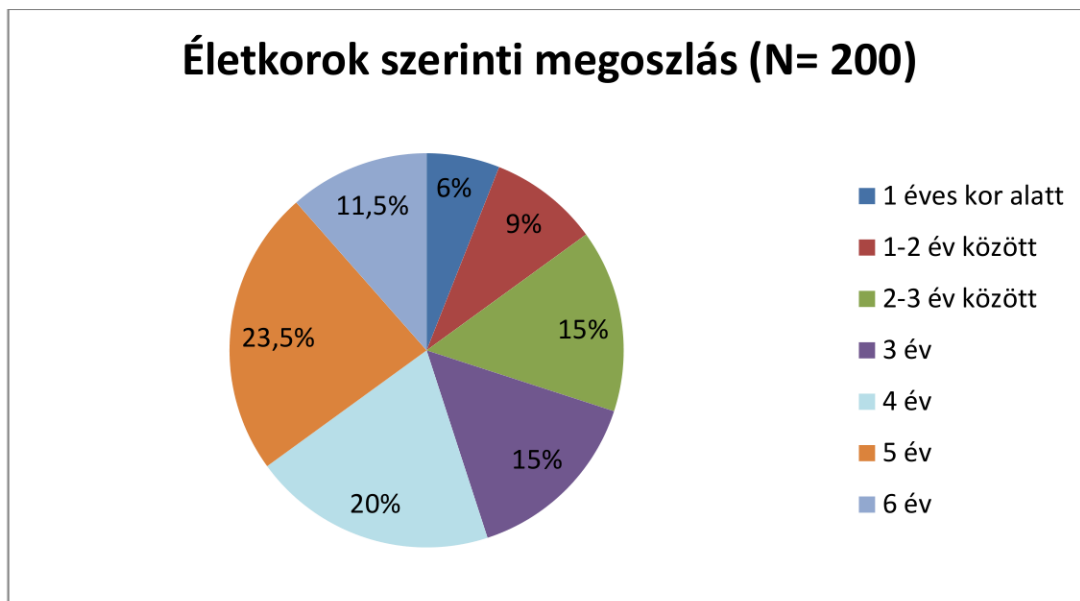
Forrás: saját kutatás

3. ábra. Nemek szerinti megoszlás

A nemek megoszlásánál kiváló arány jött létre ahhoz, hogy a 2. számú hipotézisemet megvizsgáljam, ugyanis 50-50%-os az arány, avagy 100 fiú és 100 lány.

A kérdőíves módszer során 0-6 év közötti gyerekek szüleit céloztam meg. A gyermekek korát a kitöltők saját válaszként írhatták be. A beérkezett válaszok alapján a korcsoportokat 3 éves korig úgy osztottam fel, hogy jól elkülöníthetőek legyenek a korcsoportok. Ugyanis nagyon sok olyan válasz érkezett, melyben a 3 év alattiaknál feltüntették pontosan, hogy hány éves és hány hónapos. Valamint én is úgy gondolom, akár pár hónap különbség is kulcsfontosságú lehet még ebben az időszakban.

Mindezek függvényében a kérdőívet kitöltő szülők gyerekeinél az életkor szerinti megoszlás a következőképpen alakult:

Forrás: saját kutatás

5. ábra. Életkorok szerinti összetétel

A diagramon jól kivehetőek a százalékok az életkor szerinti összetételt illetően. Amint az látható, a legtöbb kitöltés az 5 és 4 éves gyerekek szüleitől érkezett, 23,5% és 20 %, 47 és 40 gyerek. Majd ezután következik ugyanannyi 15-15 %-al a 2-3 év közötti és a 3 éves korosztály is, ami számszerűsítve 30-30 gyereket jelent. Végül pedig ezt követi a 6 éves korosztály, 11,5%-al és 23 gyerekekkel valamint az 1-2 év közötti 9%-al és 18 gyerekekkel. Végül pedig az 1 éves kor alatti korosztály 6%-al és 12 személlyel.

Az elosztás a következőképpen értelmezhető:

1 éves kor alatt- 0-11 hónapos gyerekek

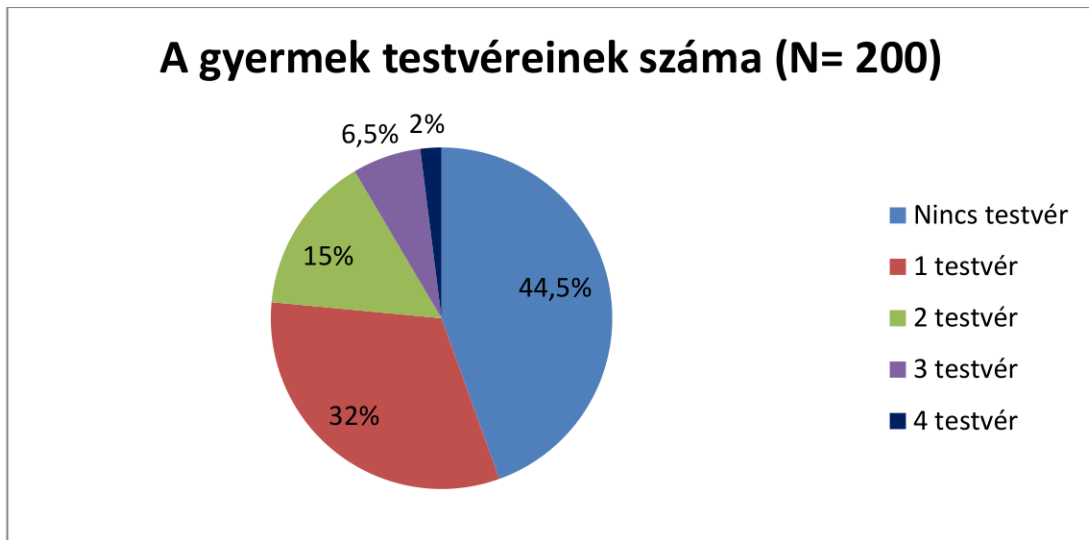
1-2 év között- 12 hónapos- 1 év, 11 hónapos gyerekek

2-3 év között- 2 éves- 2 év, 11 hónapos gyerekek

A többi korcsoport, a **3, 4, 5 és 6 év** nem szorul magyarázatra, itt már nem tüntették fel a szülők hány éves és hány hónapos a gyerek, ami érthető is abból a szempontból, hogy óvodáskorban már nem olyan nagyok a korcsoportok közti áthidalások.

A következőkben felmértem a család szociokulturális háttérét. Először a gyerek testvéreinek számát kérdeztem. Majd külön rákérdeztem az édesanyáknál és külön az édesapáknál a legmagasabb iskolai végzettségre, majd a jelenlegi foglalkozására is.

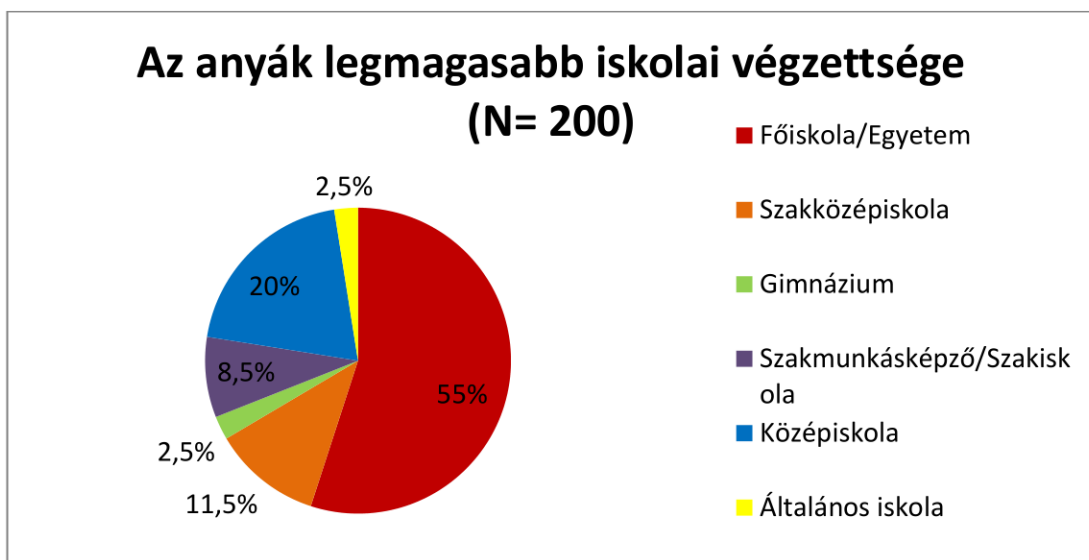
Az eredmények a következő diagramokon figyelhetőek meg:

Forrás: saját kutatás

6. ábra. A gyermek testvéreinek száma

A gyermek testvéreinek száma a következőképpen alakult: 44,5%-nak nincs testvére, míg 32%-uk 1 testvérrel rendelkezik. Jóval kevesebb százaléknak, pontosabban 15-nek van 2 testvére, míg 6,5%-nak pedig 3 testvére. Végül pedig mindössze 2%-nak van 4 testvére. Bár még így is, ezek az eredmények is megleptek, ugyanis napjainkban tapasztalható, hogy sokkal kevesebb gyereket vállalnak az emberek. Jó volt ezt látni, hogy 200 emberből ilyen nagy arányban vállaltak második gyereket, majd szintén nagyobb arányban 3. gyereket, valamint azt is, hogy kevés arányban 4 és 5 gyerek is megfordult.

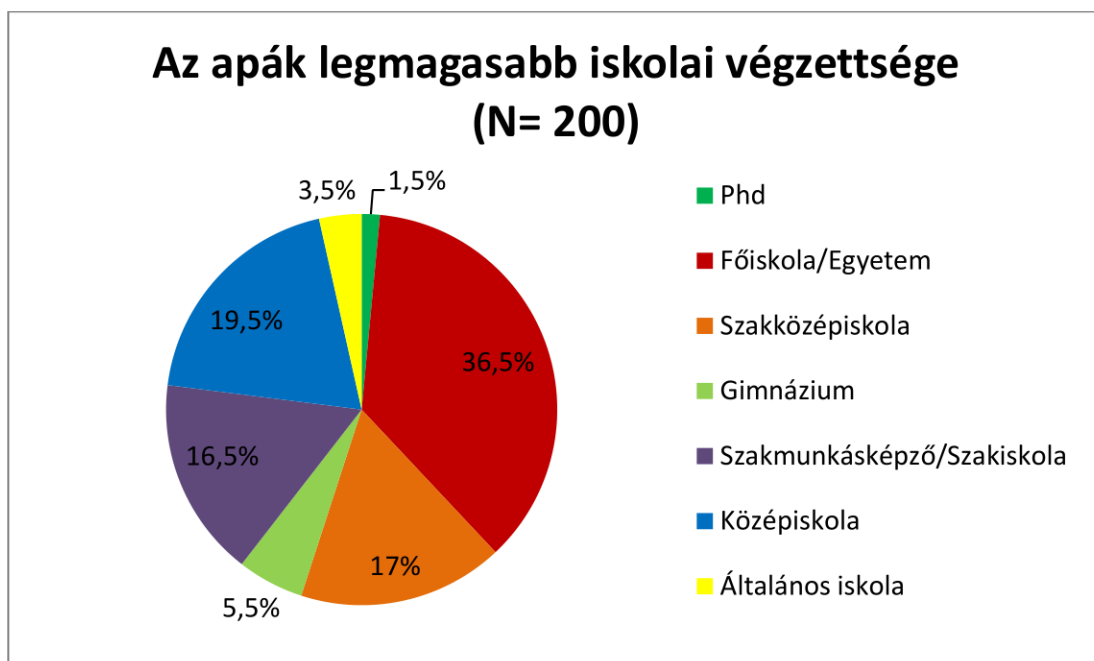

Forrás: saját kutatás

7. ábra. Az anyák legmagasabb iskolai végzettsége

Ahogy a diagramon is látható, a legnagyobb arányban, 55%-ban az édesanyák legmagasabb iskolai végzettsége a főiskolai vagy egyetemi végzettség, számokban ez 110 édesanyát

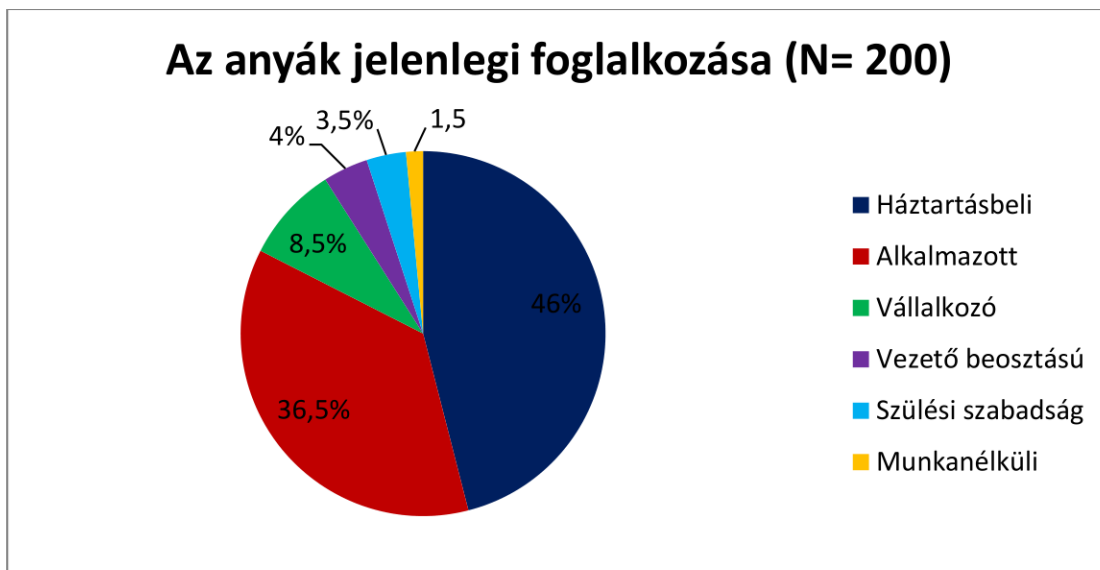
foglal magába. A következő a középiskolai végzettség, 20%, amely 40 édesanya. Az ezután következő csoportba a szakközépiskolát végző édesanyák tartoznak, 11,5 %-al, ami számszerűsítve 23 édesanyát jelent. Ezután következik 8,5%-al a szakmunkásképzőt/szakiskolát végzett anyukák csoportja, ahová 17 anyuka tartozik. A legkevesebb százalék a gimnáziumot és az általános iskolát végzett édesanyák csoportja, ugyanis 2,5- 2,5 % ez, amely számokban 5-5 anyukát jelent.

Forrás: saját kutatás

8. ábra. Az apák legmagasabb iskolai végzettsége

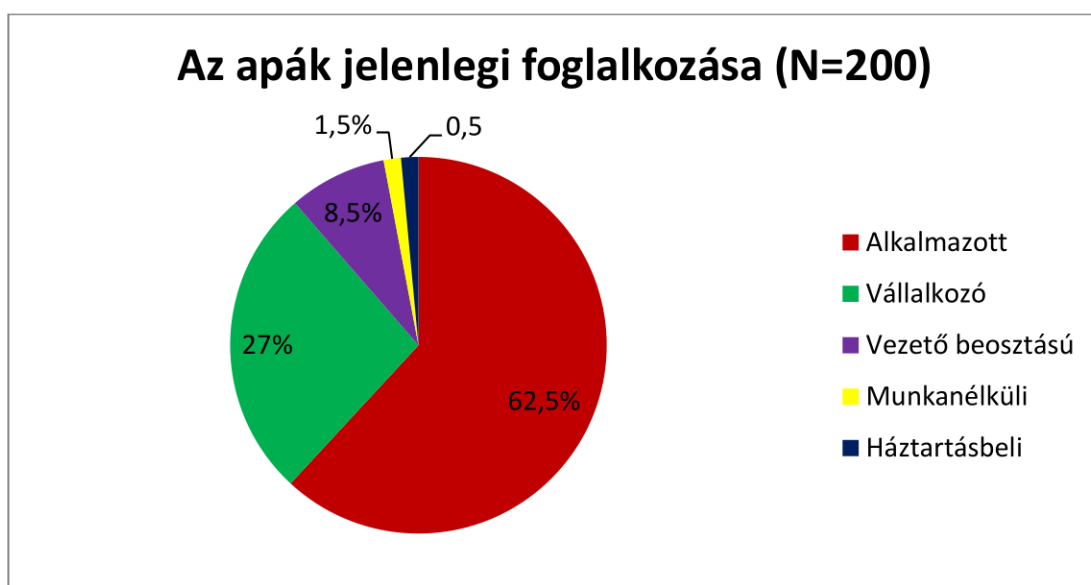
Az édesapák is a legnagyobb arányban, 36,5%-ban főiskolai/egyetemi végzettséggel rendelkeznek, ami számokban 73 főt jelent. A következő csoportba a középiskolát végzett édesapák tartoznak, 19,5%-al, azaz 39 fővel. A következő a szakközépiskolai végzettség, 17%, ami 34 főt foglal magába. A szakmunkásképzőt/szakiskolát végzők csoportja nem sokkal különbözik az imént említett eredménytől, ugyanis itt 16,5 %-os arány figyelhető meg, mely számszerűsítve 33 fő. Az édesapáknál nagyobb a gimnáziumot végzők aránya, ugyanis itt 5,5 %, amely 11 személyt jelent. A legkevesebb százalék az általános iskolai végzettséggel rendelkezők csoportja, 3,5%-al, 7 fővel, valamint Phd-val rendelkezők 1,5%-al, azaz 3 fővel.

Forrás: saját kutatás

9. ábra. Az anyák jelenlegi foglalkozása

Számomra kissé meglepő módon a legnagyobb százalékban az édesanyák a háztartásbeli kategóriába soroltattak, 46%-uk, azaz 92 fő tartozik ebbe a csoportba. Bár hasonlóan magas százalékban, alkalmazottként dolgozik mintegy 36,5%-uk, amely 73 édesanyát jelent. Kevés százalékukat vállalkozók alkotják, mely szám szerint 17 édesanya, arányban pedig 8,5%. Az édesanyák 4%-a, azaz 8 személy, vezető beosztásban dolgozik, míg 3,5%, azaz 7 személy jelenleg szülési szabadságon tartózkodik. Végül pedig 1,5%-uk munkanélküli, amely számszerűsítve 3 fő.

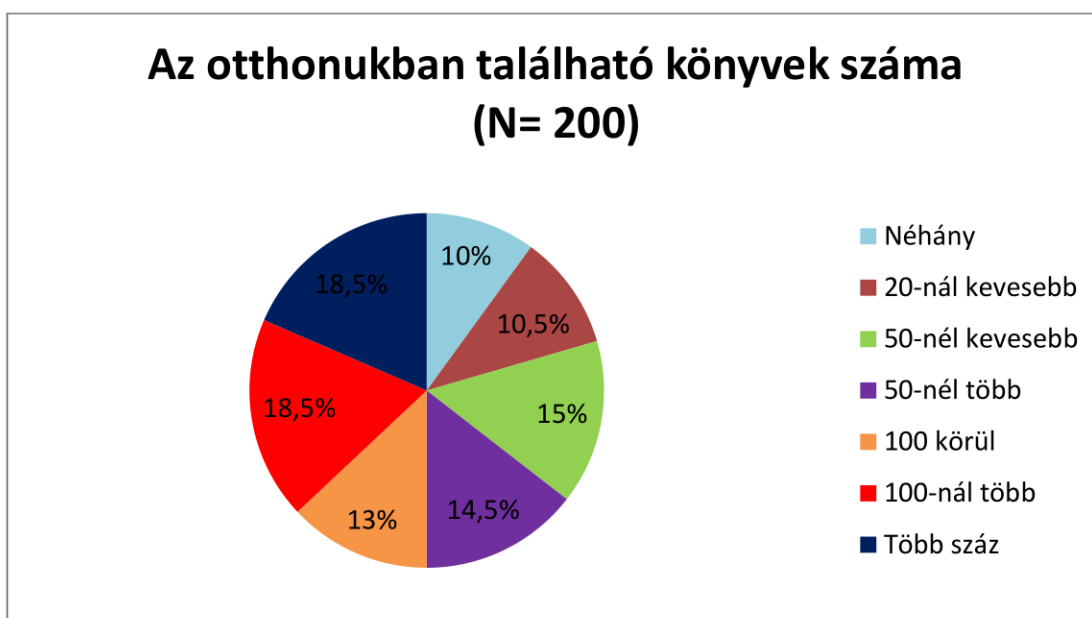

Forrás: saját kutatás

10. ábra. Az apák jelenlegi foglalkozása

Az édesapáknak több mint a fele, pontosan 62,5%-a, ami 125 személyt jelent, alkalmazottként dolgozik. Jóval magasabb százalékuk a vállalkozók csoportjába sorolható, ami 54 embert foglal magába, s ez a válaszadók 27%-át teszi ki. Továbbá 8,5%-uk, ami 17 embert jelent, vezető beosztású. Végül pedig elenyésző számban a válaszadók 1,5%-a, azaz 3 ember munkanélküli, 0,5%-a, azaz 1 édesapa háztartásbeli. Engem ez az utóbbi válasz lepett meg igazán.

A következőkben a szülők olvasáskultúráját vizsgáltam. Először felmértem az otthonukban található könyvek számát. A következő diagramon látható ennek eredménye:

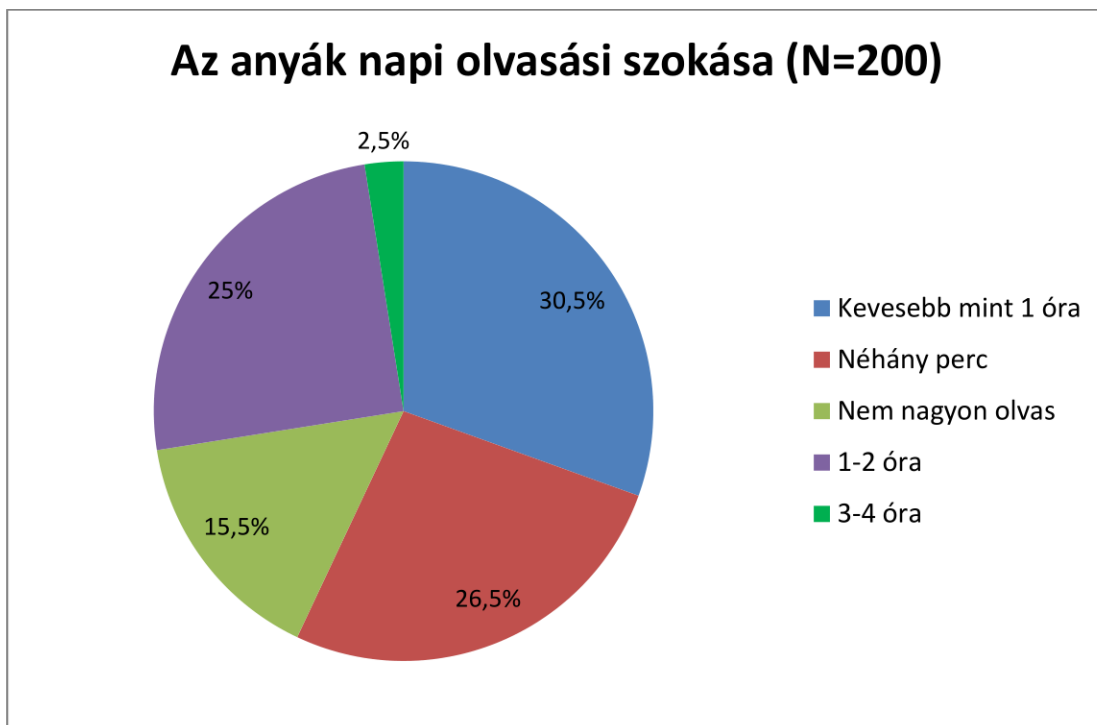

Forrás: saját kutatás

11. ábra. A kitöltők otthonában található könyvek száma

Az eredmények pozitív csalódásként értek, ugyanis 18,5-18,5%-ban a kitöltők otthonában 100-nál több és több száz könyv található. Ami számszerűsítve 37-37 főt jelent. Az esetek 15%-ban, azaz 30 esetben 50-nél kevesebb, míg 14,5%-nál, am 29 főt jelent, 50-nél több könyv található. A kitöltők 13%-nak otthonában, ami számszerűsítve 26 fő, 100 körüli könyv található. Végül pedig 10,5%-uknál, ami 21 kitöltőt jelent, 20-nál kevesebb, 10%-uknál pedig, azaz 20 személynél csupán néhány könyv található. Az adatok mindenképp kedvezőek az olvasóvá nevelés szempontjából, ugyanis a könyvek száma az esetek 50%-ban, azaz 100 főnél eléri, valamint meghaladja a 100 darabot. Ez a családok számára megfelelő literációs háttérrel biztosít, és a könyvek számából feltételezhető az olvasáshoz való pozitív hozzáállás is. Persze ez attól függ, mennyire használják ezeket a családok.

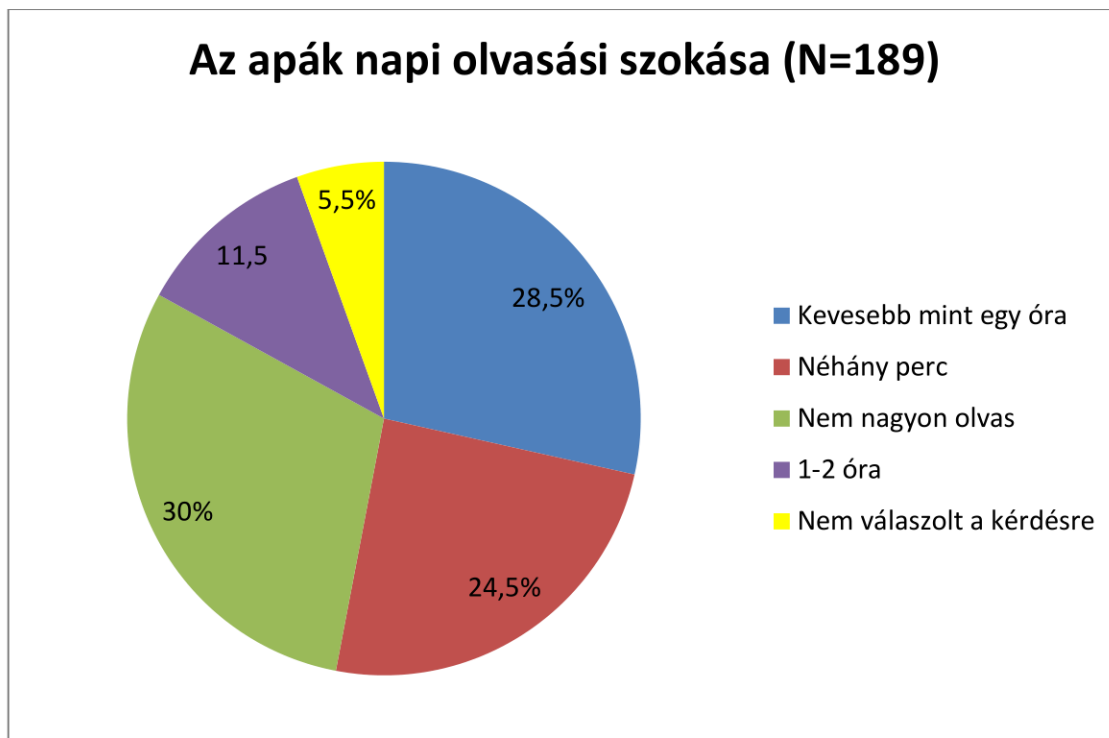
Ezt követően azt mértem fel, hogy hozzávetőlegesen mennyi időt töltenek külön-külön a folyóiratok, könyvek olvasásával a szülők naponta. Az eredmények a következő diagramokon figyelhetőek meg:

Forrás: saját kutatás

12. ábra. Az anyák napi olvasási szokása

Az édesanyák többsége, 30,5%-a, azaz 61 személy kevesebb mint 1 órát tölt olvasással naponta. 26,5%-uk, azaz 53 személy csupán néhány percet olvas. Viszont szintén magas, 25%-ban 1-2 órát olvasnak naponta, amely 50 édesanyát foglal magába. 15,5%, azaz 31 személy nem nagyon olvas, míg 2,5%-uk 3-4 órát olvas naponta, habár ez számszerűsítve mindössze 5 embert jelent. A mai rohanó világunkban még így is pozitív eredményként tudhatóak be ezek az adatok.

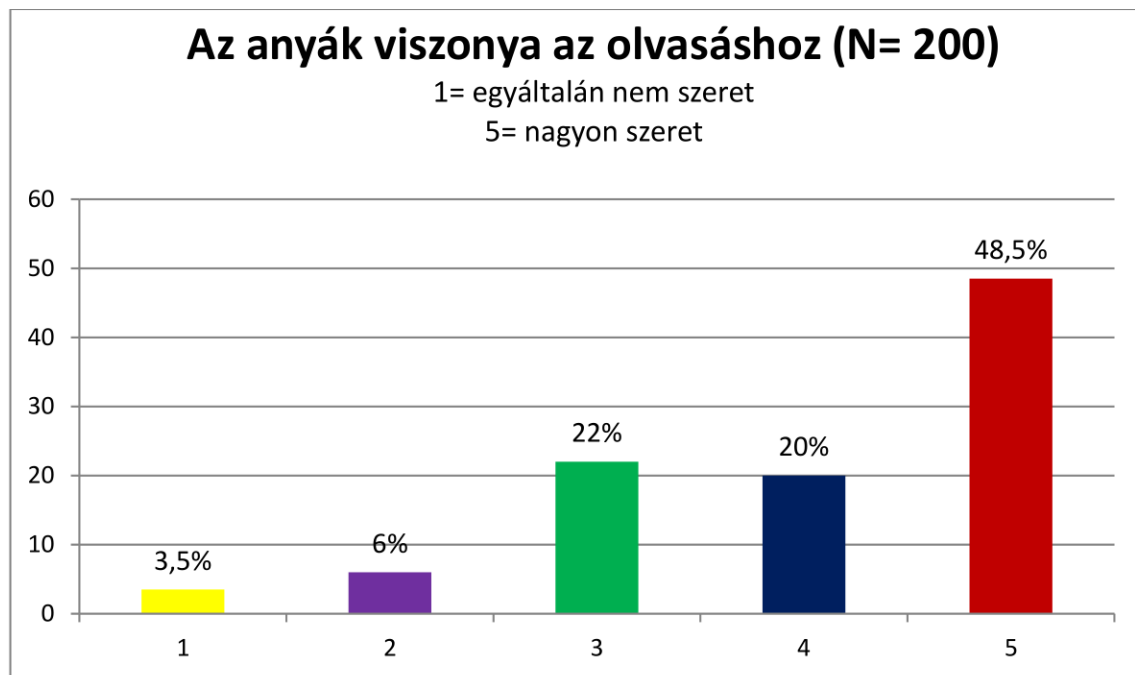

Forrás: saját kutatás

13. ábra. Az apák napi olvasási szokása

Erre a kérdésre 189 válasz érkezett, de ahhoz, hogy jól átlátható legyen a diagram, azt a 11 főt akitől nem érkezett válasz, szintén jelöltem a diagramban, százalékban. Az édesapák legnagyobb százaléka, 30%, azaz 60 fő nem nagyon olvas. 28,5%-uk, tehát 57 édesapa kevesebb mint egy órát tölt naponta olvasással. Szintén magas, 24,5%-ban, csupán néhány percet olvasnak az apák, mely számszerűsítve 49 főt jelent. Végezetül pedig 1-2 órát tölt az olvasással naponta az édesapák 11,5%-a, azaz 23 fő. Amint pedig már azt említettem, 5,5%-tól nem érkezett válasz.

A kutatásom további részében azt vizsgáltam, hogy a szülők külön-külön mennyire szeretnek olvasni. Az eredmények a következő diagramokon figyelhetőek meg:

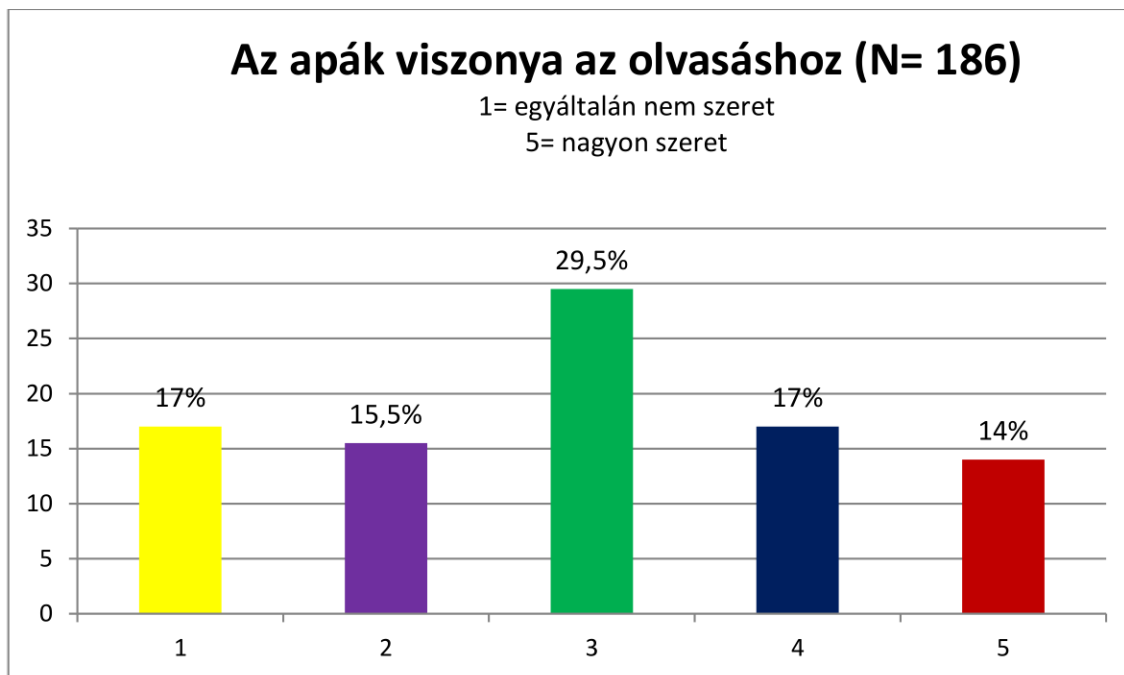
Forrás: saját kutatás

14. ábra. Az anyák viszonya az olvasáshoz

A fenti diagram-skálán az figyelhető meg, hogy az anyáknak milyen viszonyuk van az olvasáshoz, tehát mennyire szeretnek olvasni. A kérdőívben a válaszadóknak egy 1-től 5-ig terjedő skálán kellett kiválasztaniuk a számukra legjellemzőbb számot. Ahhoz, hogy jól érthető legyen a százalékos eloszlás, lássuk először a számok jelentését:

- 1= egyáltalán nem szeret olvasni
- 2= nem nagyon szeret olvasni
- 3= közepesen szeret olvasni
- 4= szeret olvasni
- 5= nagyon szeret olvasni

Az édesanyák mindössze 3,5%-a, tehát 7 fő nem szeret egyáltalán olvasni. 6%-uk, 12 fő nem nagyon szeret olvasni. Közepesen szeret olvasni 22%-uk, amely 44 főt jelent. Az édesanyák 20%-a, azaz 40 fő pedig szeret olvasni, míg teljesen nagy százalékuk 48,5% nagyon szeret olvasni, ami számszerűsítve 97 főt foglal magába. Összességében tehát az édesanyák olvasáshoz való viszonya kiváló eredményeket mutat, ugyanis csak alig 10%-uk nem szeret csak olvasni. Ez szintén kedvező lehet az olvasóvá nevelésre nézve, ugyanis ahogy azt már a szakirodalmi részben is leírtam, a szülők, főként az édesanya literácója és a gyermek későbbi hozzáállása az olvasáshoz összefüggést mutat. Erre még ki fogok térni a hipotézisek bizonyításánál is.

Forrás: saját kutatás

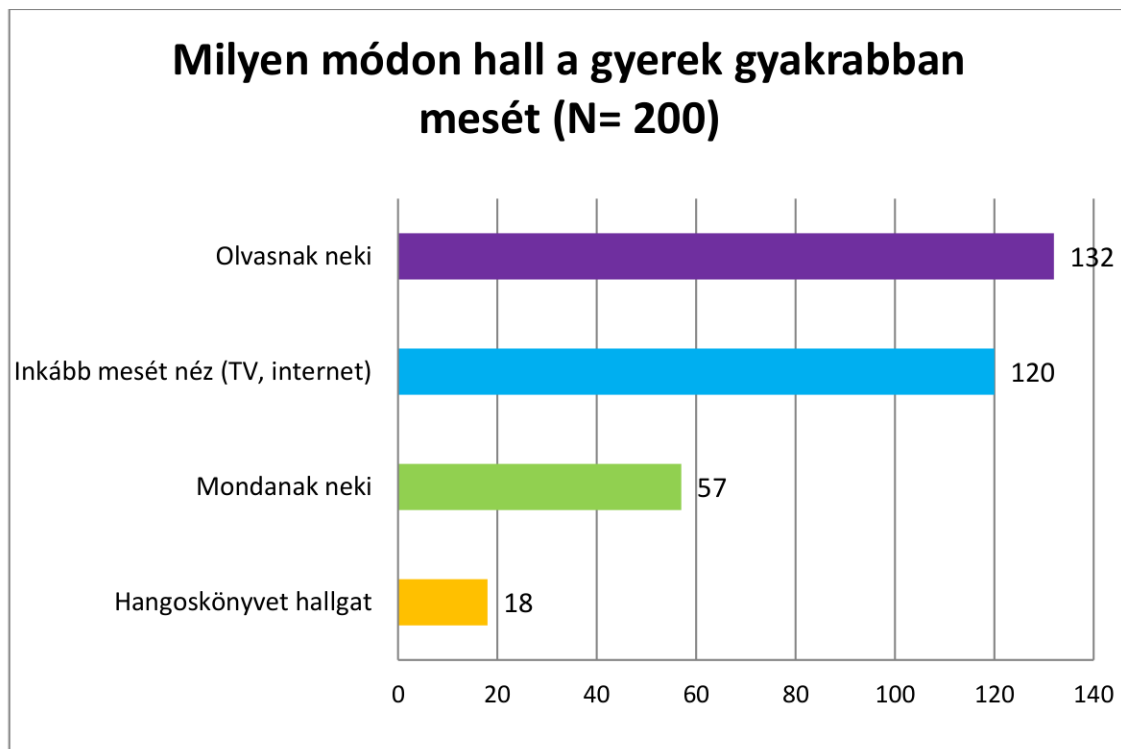
15. ábra. Az apák viszonya az olvasáshoz

Ez a diagram-skála az előzőhöz hasonló módon épült fel. A válaszadóknak itt is 1-5-ig terjedő skálán kellett jelölniük az olvasáshoz való viszonyukat. Ahhoz, hogy átlátható legyen a kutatás ezen része, itt is szükségesnek látom azt, hogy feltüntessem a számokat és azoknak a jelentését:

- 1= egyáltalán nem szeret olvasni
- 2= nem nagyon szeret olvasni
- 3= közepesen szeret olvasni
- 4= szeret olvasni
- 5= nagyon szeret olvasni

A válaszadók száma ebben az esetben 186 fő. Ebből 17%, azaz 34 személy egyáltalán nem szeret olvasni, míg 15,5%, azaz 31 fő nem nagyon szeret olvasni. A válaszadók 29,5%-a, ami 59 főt jelent közepesen szeret olvasni, míg 17%-uk, 34 fővel szintén szeret. Végül pedig mindössze 14%-át teszik ki a válaszadóknak azok az édesapák, akik nagyon szeretnek olvasni, ez pedig számokban 28 főt jelent.

Kutatásom során továbbá magát az olvasóvá nevelést vizsgáltam. Először azt, hogy milyen módon hall a gyerek gyakrabban mesét. Az eredmények a következők:

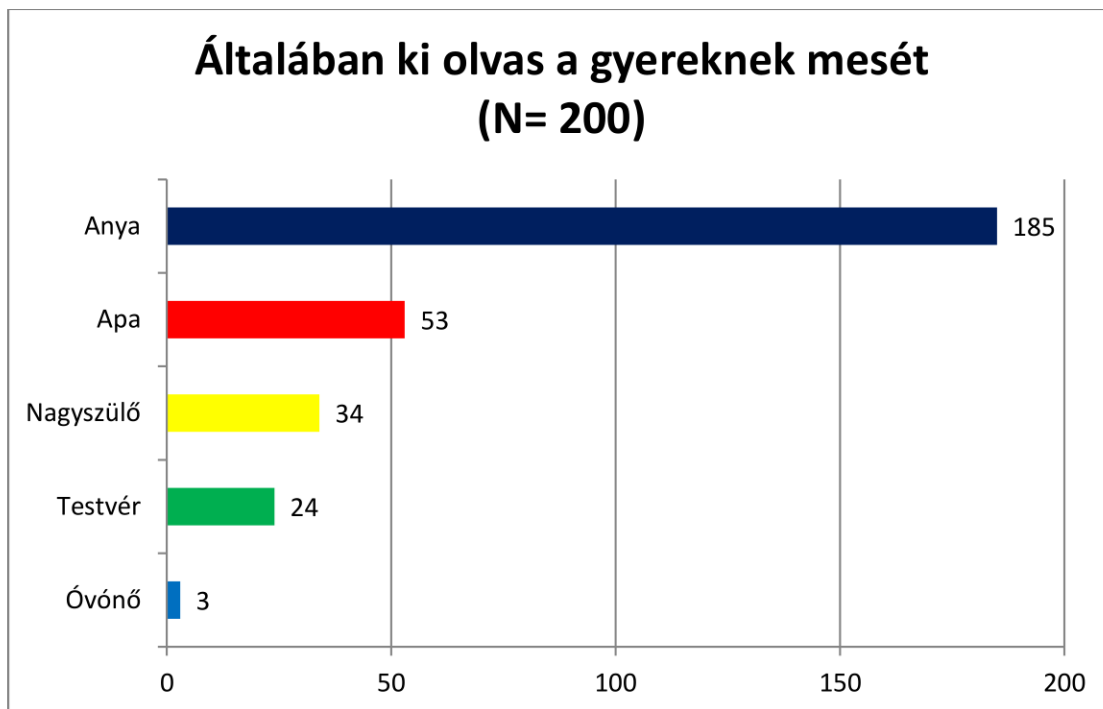

Forrás: saját kutatás

16. ábra. Milyen módon hall a gyerek gyakrabban mesét

Ennél a kérdésnél több válaszlehetőséget is be lehetett jelölniük a válaszadóknak. Éppen ezért nem százalékban adtam meg az adatokat a diagramon. Az első helyen az áll, hogy leginkább olvasnak a gyerekeknek, 132 esetben jelölték ezt. Ez rendkívül pozitív eredmény, főként a 21. században. Bár az, hogy melyik századról van szó bizonyítja a következő leggyakoribb válasz, az inkább mesét néz névvel, melyre 120 jelölés érkezett. A mesemondást többen is jelölték, mely szintén nem mondható egy rossz aránynak, ugyanis 57-en jelölték ezt. Számomra a legmeglepőbb a hangoskönyv hallgatás volt, melyet csak esetleges opcióként helyeztem a válaszlehetőségek közé, de nem gondoltam, hogy 18-an fogják ezt jelölni. Összességében tehát elmondható, hogy a gyerekek a szülők meseolvasása révén és a mesenézés által hallanak leggyakrabban mesét. Ami nem nevezhető teljesen pozitív eredménynek, ugyanis elszomorító, hogy a mesenézés szinte a meseolvasással van egy szinten, pedig ez utóbbinak jóval fontosabb helyet kellene elfoglaljon. S minél inkább teret engedünk a rajzfilmeknek, később annál inkább fogják kiszorítani a meséskönyveket és a mesemondást.

A következőkben megkérdeztem azt is, hogy általában ki olvas a gyerekeknek mesét. A következő diagramon lettek feltüntetve az eredmények:

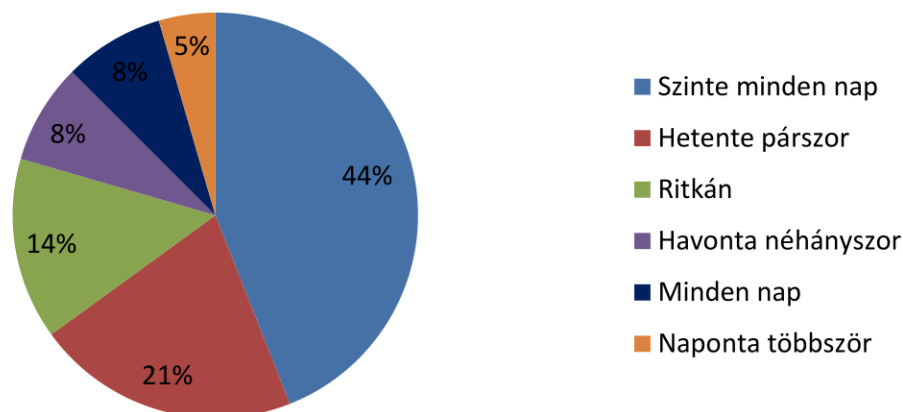
Forrás: saját kutatás

17. ábra. Általában ki olvas a gyereknek mesét

Ez a kérdés szintén olyan kérdés volt a kérdőívben, mely során több válaszlehetőséget is lehetett jelölni. Ebből kifolyólag itt sem százalékokban vannak feltüntetve az adatok. A leggyakoribb válasz számomra nem meglepő, ugyanis feltételeztem, hogy az édesanyák azok akik általában véve, a leggyakrabban olvasnak a gyereküknek. Magas számban jelölték be ezt a választ, 185 esetben. A válaszokból feltételezem, hogy azok, akik bejelölték ezt a válaszlehetőséget, mellékesen jelölték meg az apa, nagyszülő, testvér és óvónő válaszokat, tehát előfordul, hogy ezek a személyek is szoktak nagyobb gyakorisággal olvasni a kisgyermeknek. Mivel 200 válaszadó válaszolt a kérdésre, és 185-en jelölték be az anya választ, így ebből adódik, hogy csupán 15 esetben olvas más leggyakrabban a gyermeknek mesét. Ha mégis százalékban kellene összefoglalnom, az esetek több mint 90%-ban az anya olvas általában mesét a gyermeke számára.

Mindezeket követően azt kutattam, hogy milyen gyakran olvasnak/ mondanak a gyereknek mesét. Az eredményeket a következő diagram foglalja össze:

Milyen gyakran olvasnak/mondanak a gyereknek mesét? (N= 200)

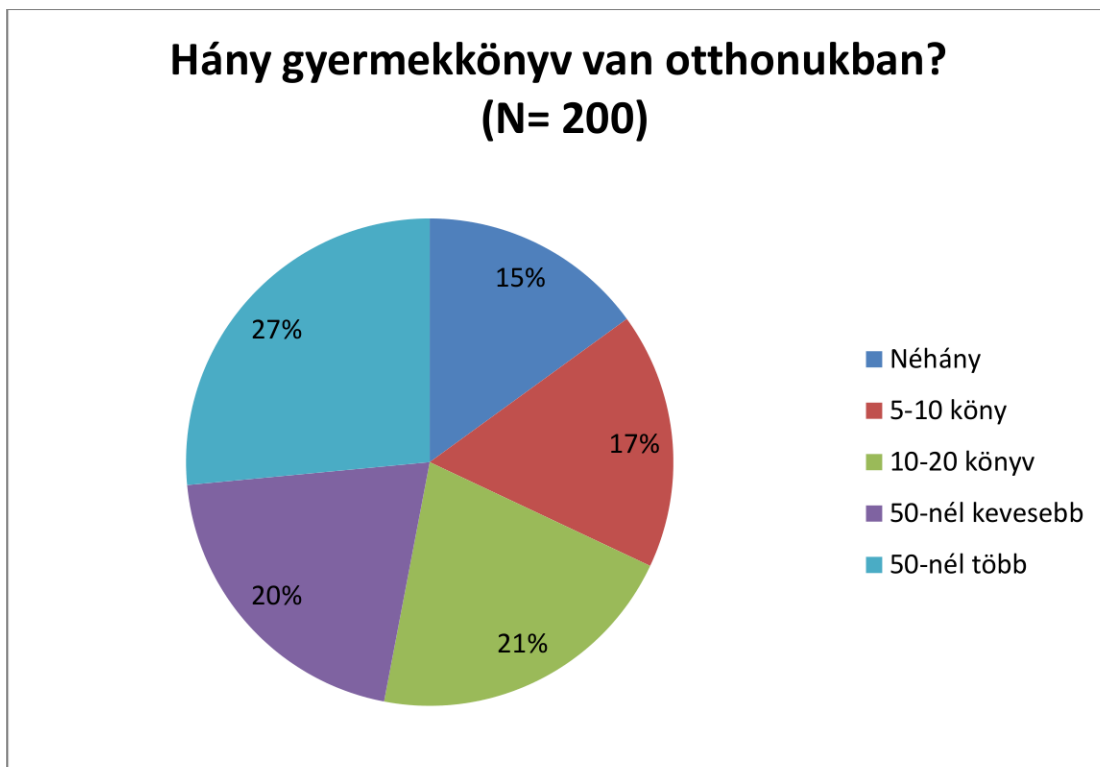

Forrás: saját kutatás

18. ábra. Milyen gyakran olvasnak/mondanak a gyereknek mesét

Az egyik legfontosabb kérdésem az olvasóvá nevelés szempontjából a fenti diagramon látható. Ahogy a szakirodalmi részben is kitértem rá, rendkívül fontos az óvodás korban a meseolvasás, ugyanis ez alapozza meg a gyermek későbbi olvasáshoz való viszonyát. Pozitív eredmények közzé tudom besorolni azokat a válaszokat, melyek erre a kérdésre érkeztek. Az esetek 44%-ában, tehát 88 esetben szinte mindennapos a meseolvasás/mesemondás. 8%-nál tehát 16 esetben mindennapos a mesemondás, míg 5%-nál, azaz 10 esetben naponta többször is történik ilyen tevékenység. Ez azt jelenti, hogy az esetek 57%-ban, 114 esetben az olvasás mindennapos tevékenység. 21%-ban, tehát 42 esetben hetente többször olvasnak a gyereknek, ami szintén jó eredménynek számít, főleg a mai, rohanó világunkban. Ennél azért kevesebb, a válaszadók 14%-a, tehát 28 fő jelölte azt a választ, hogy ritkán olvasnak a gyereküknek, 8%-uk pedig, ami 16 főt foglal magába, havonta néhányszor olvas csupán a gyerekének. Ezeknek az adatoknak és a szakirodalomnak a fényében feltételezem, hogy a gyermek olvasáshoz való viszonya is pozitív eredményeket fog mutatni.

Felmértem azt is, hogy gyerekkönyvből hány könyv található hozzávetőlegesen az otthonukban. Az eredmények a következők:

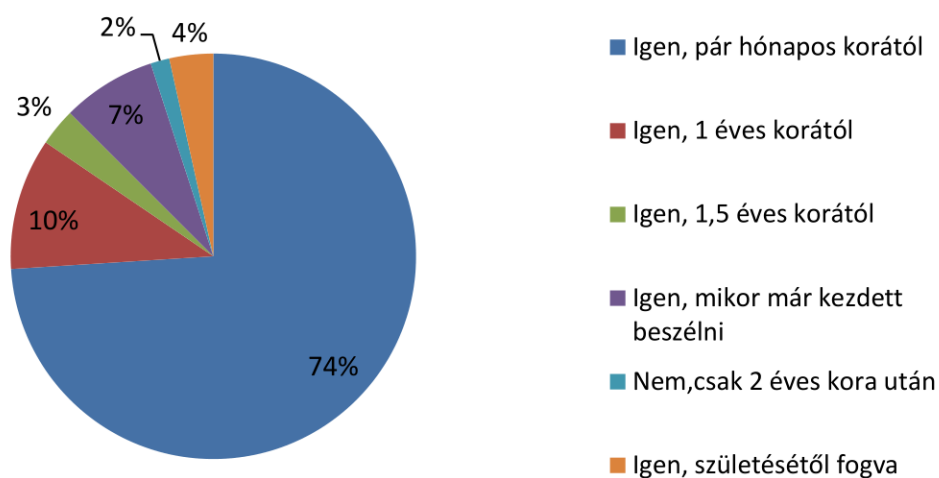
Forrás: saját kutatás

19. ábra. Hány gyermekkönyv van otthonukban

Az otthon fellelhető gyermekkönyveknél megoszlottak az arányok, nincs olyan kiemelkedő százalék, ami jóval meghaladna más arányokat. 15- és 27% között mozognak ugyanis ezek az eredmények. Kezdjük a legkevesebb százalékkal, ami 15%-ot jelent, és a válaszadók közül 30 főt foglal magába. Ezekben az esetekben csupán néhány gyermekkönyv található otthon. 17%-uknál, azaz 34 főnél 5-10 a gyermekkönyvek száma, 21%-uknál, azaz 42 főnél pedig 10-20 ezeknek a száma. 50-nél kevesebb könyv található a válaszadók 20%-ánál, tehát 40 főnél. Végül pedig azért kicsivel mégis nagyobb arányban, a válaszadók 27%-ánál, 50-nél több gyermekkönyv van otthon, amely számszerűsítve 54 főt jelent. Összességében tehát az esetek 47%-ban, tehát 94 főnél 20-nál több gyermekkönyv található, ami már megfelelő literációs háttérrel biztosít a gyerekek számára.

A kutatás ezen részében következtek azok a kérdések, amelyek arra vonatkoznak, amikor még kisebb volt a gyerek. A két kérdés eredményei a következő 2 diagramon láthatóak:

Mikor gyermekük kisebb volt (0-2 év) mondtak-e neki mondókát, verset, mesét?

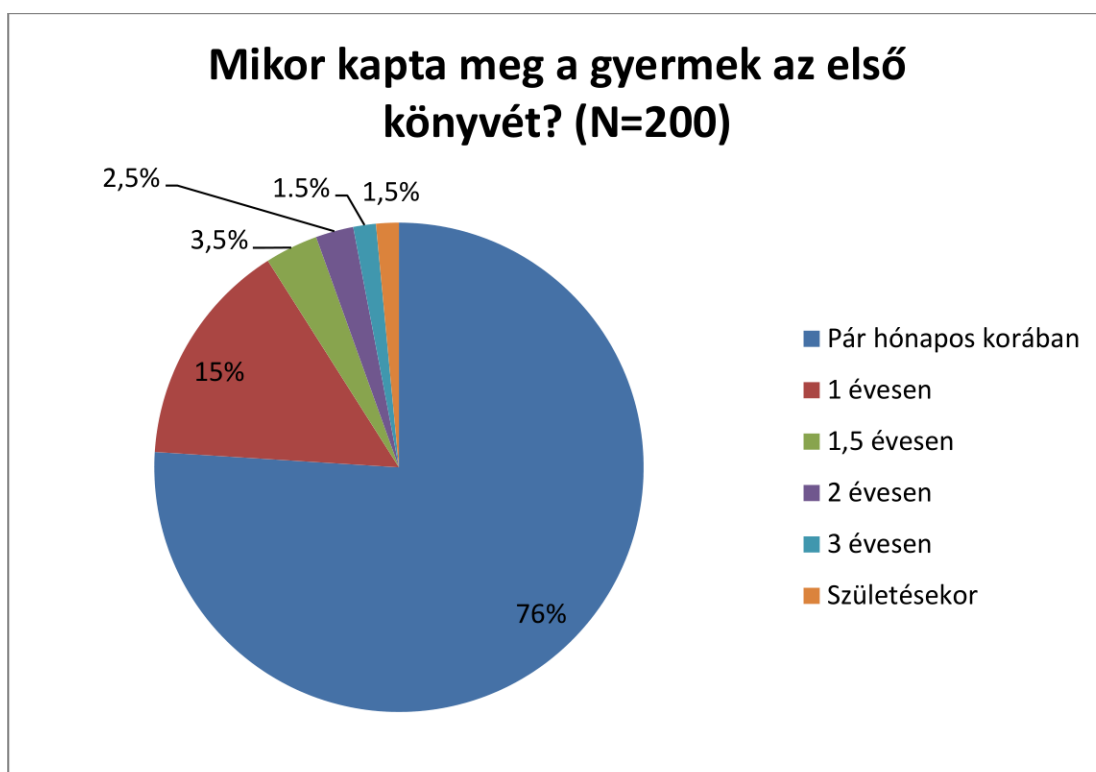
Forrás: saját kutatás

20. ábra. Mikor gyermekük kisebb volt (0-2 év) mondtak-e neki mondókát, verset, mesét

A kérdőív összeállításakor számoltam azzal, hogy több 2 éves kor feletti gyermekkel rendelkező szülő lesz a kitöltők között. Ebből kifolyólag láttam jónak azt, hogy így tegyem fel a kérdést, ugyanis így minden korcsoportban lévő gyerekről kiderül, hogy a szülők hogyan állnak az olvasóvá nevelés megalapozásával.

Számomra nagyon biztató eredmények születtek, ugyanis a válaszadók 74%-a, tehát 148 személy látta annak fontosságát, hogy már egészen pár hónapos korától verset, mondókát és mesét mondjon a gyermekének. Az esetek 10%-ban, amely 20 főt jelent, a gyermek 1 éves korától, az esetek 3%-ban pedig, ami 6 főt foglal magába 1,5 éves kortól kezdték ezek használatát. A válaszadók 7%-nál, azaz 14 személynél nem derül ki a gyermek kora, viszont kiderül, hogy a szülő hogyan vélekedik az olvasásról. Ugyanis ezekben az esetekben akkor kezdték a mesék, mondókák és versek alkalmazását, amikor a gyermek kezdett beszélni. Ez valószínűleg azért van így, mert nem tudták, hogy jóval a beszédértés előtt el lehet kezdeni ezeknek a használatát, sőt a vers, mondóka és mese olvasása fejleszti a gyermek nyelvi készségeit, ahogy azt a szakirodalmi részben is megemlítettem. A válaszadók mindössze 2%-a, azaz 4 fő válaszolta azt, hogy nem, csupán 2 éves kora után olvasott gyermekének mesét, mondókázott, vagy verset mondott. 4%-uk, ami 8 főt foglal magába, már egészen a gyermek születésétől kezdve alkalmazta ezeket a gyermek fejlesztése érdekében.

A kutatás következő kérdésében arra kérdeztem rá, hogy mikor kapta meg első könyvét a gyerekek. A válaszok jelen diagramon figyelhetőek meg:

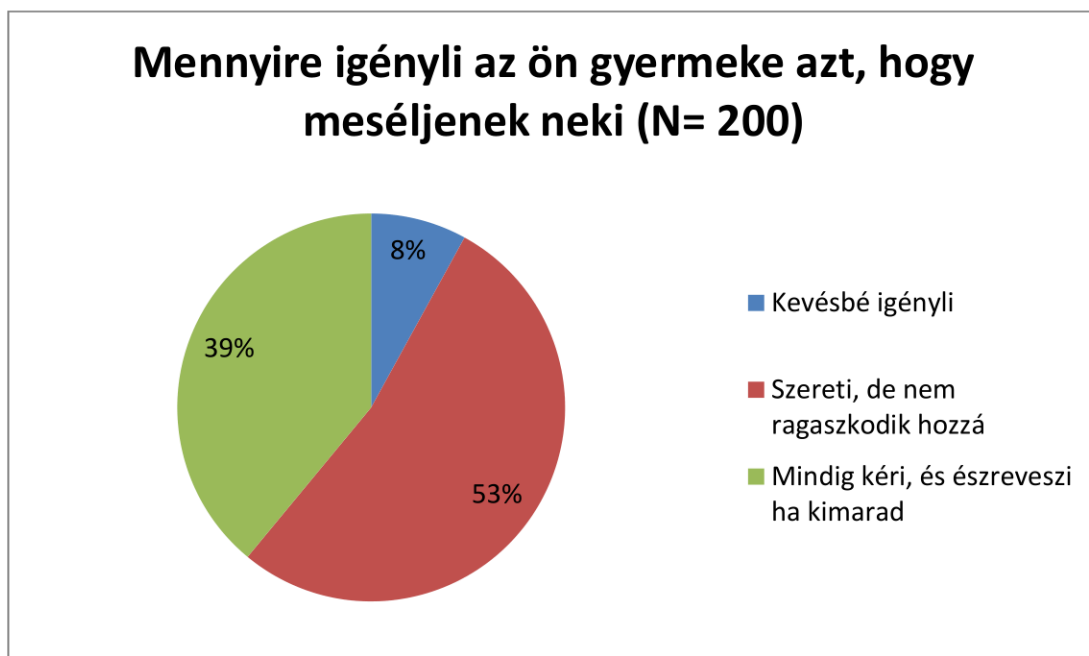

Forrás: saját kutatás

21. ábra. Mikor kapta meg a gyermek az első könyvét

Arra a kérdésre, hogy a gyermek mikor kapta meg az első könyvét, szintén pozitívan értékelhető eredmények születtek. Az előző kérdésben a gyermekeknek pár hónapos koruktól kezdtek mesét olvasni, az esetek 74%-ában, itt pedig az esetek 76%-ában kapták meg a gyerekek az első könyvüket. Érdekes összefüggés, amely bizonyítja azt is, hogy a válaszok megbízhatóak a hitelesség szempontjából. Ez a százalék ebben az esetben 152 főt foglal magába. A válaszadók 15%-nál, azaz 30 főnél a gyerekek 1 éves korában kapta meg az első könyvét, míg 3,5%-nál, azaz a válaszadók közül 7 fő 1,5 éves korában. Továbbá 2,5%-uk, azaz 5 személy azt válaszolta, hogy 2 évesen történt mindez. Végül pedig 1,5%-nál 3 éves kortól, míg szintén 1,5%-nál születéskor kapta meg a gyermek az első könyvét, amely 3-3 főt jelent.

Továbbá azt szerettem volna tudni, hogy mennyire igényli a gyermek, hogy meséljenek neki, s ezáltal a gyermek olvasáshoz való viszonyát szerettem volna felmérni. Az eredmények a következő diagramon találhatóak:

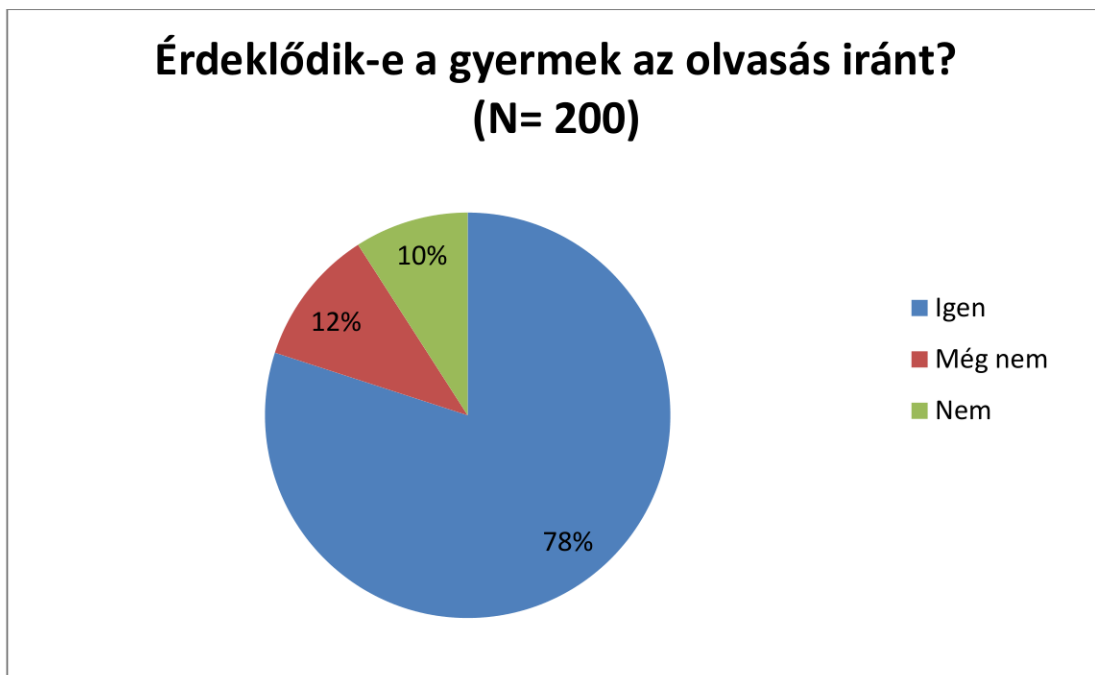

Forrás: saját kutatás

22. ábra. Mennyire igényli a gyermek, hogy meséljenek neki

A válaszadók 53%-a, azaz 106 fő szereti azt, ha mesélnek neki, viszont nem ragaszkodik hozzá, 39%, azaz 78 személy pedig mindig kéri, hogy olvassanak neki, és észreveszi ha esetleg kimarad a meseolvasás. Az esetek elenyésző, 8%-ában a gyermek kevésbé igényli azt, hogy olvassanak neki. Olyan válasz viszont nem érkezett, ahol egyáltalán nem igényelné a gyerek, vagy ne szeretné a meseolvasást. Ahogy azt már a szakirodalmi részben is írtam, az olvasóvá nevelést nagyban megnehezíti a technika megléte, s azzal együtt a rajzfilmek világa, így ezek pozitív eredményekként könyvelhetőek el.

Az ezt követő kérdésben konkrétan arra kerestem a választ, hogy a gyermek mennyire érdeklődik az olvasás iránt, és ha a igen, az miben nyilvánul meg. Itt nem adtam meg a kérdés során válaszlehetőségeket, hanem a szülők szabadon válaszolhattak.

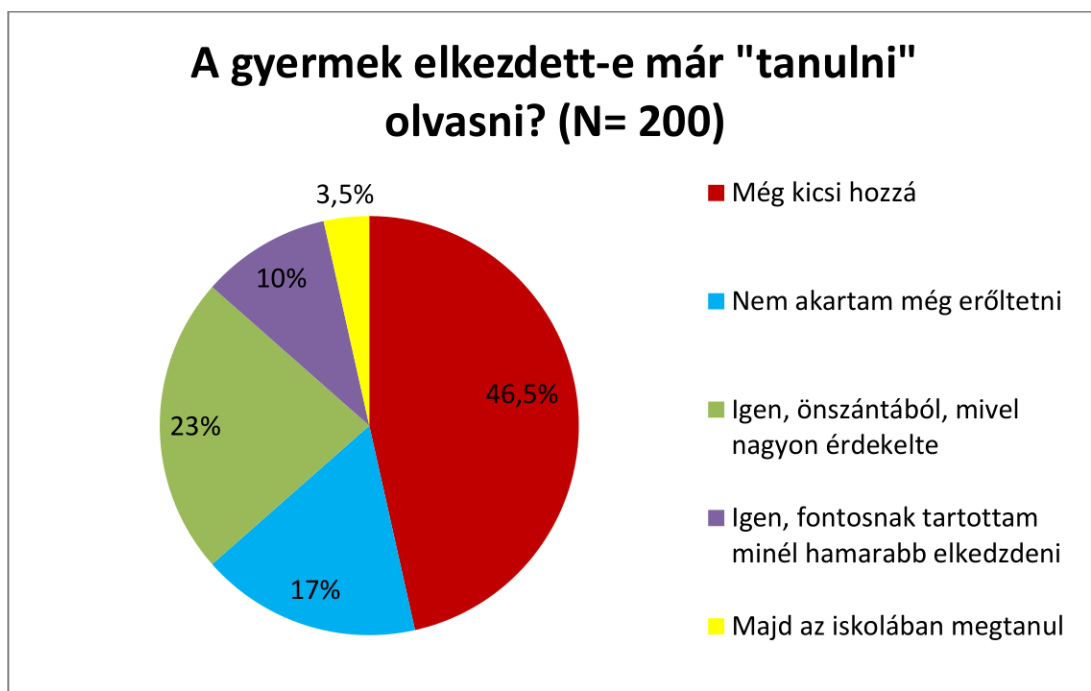
Forrás: saját kutatás

23. ábra. Érdeklődik-e a gyermek az olvasás iránt

Ezeket a válaszokat egyesével átnéztem, és először a nemleges válaszokat néztem meg, valamint számoltam össze. Az esetek 22%-ban, 44 személynél volt az a válasz, hogy a gyermek nem érdeklődik az olvasás iránt. Ebből 12%-nál, azaz 24 főnél úgy volt fogalmazva, hogy még nem, és az indoklás az volt, hogy a gyermek 2 éves kor alatti. 10%-nál, amely számszerűsítve 20 főt jelent pedig csak simán nem érdekli a gyermeket az olvasás. Az esetek 78%-ban, tehát 166 személynél igen válasz volt olvasható. Volt néhány indoklás nélküli igen is, amiben nem tértek ki arra, hogy miben látszik, hogy a gyermek érdeklődik az olvasás iránt. Viszont a legtöbb esetben hasonló válaszok születtek. Néhány leggyakoribbat felsorolok:

A legtöbbször abban látszik meg a gyerekek olvasás iránti érdeklődése, hogy szeretik nézegetni a könyveket. Volt nagyon sok olyan válasz is, amiben a könyvnézegetés mellé a könyvek szeretete társult, és sok szülő beszámolt arról, hogy a gyerekeik mindenhová magukkal visznek 1-1 könyvet. A második leggyakoribb válasz az volt, hogy a szülőt kéri meg, hogy olvassanak nekik, és nagyon szeretik ezt hallgatni. Továbbá sok gyermek próbálkozik már maga is olvasni, a kisebbek inkább még csak imitálják az olvasást, a nagyobbak kitalálnak történeteket, míg vannak, akik önszántukból kezdték el tanulni a betűket, és ezáltal az olvasást. Néhányan megemlítették a könyvtárat is, hogy a gyerek nagyon szeret oda járni, sőt volt, aki otthoni könyvtár-szobáról is beszélt. Összességében pozitív eredmények születtek.

Az utolsó kérdésemet azért láttam aktuálisnak feltenni, mivel a környezetemben volt több olyan kisgyerek is, akinek az édesanyja arról számolt be, hogy a gyermeke már tanul olvasni. az óvodában ugyan tanítanak a gyerekek számára betűket, de még nem tanítják őket különösképpen olvasni. A kérdésekre kapott válaszokat a következő diagramon lehet megfigyelni:

Forrás: saját kutatás

24. ábra. A gyermek elkezdett-e már „tanulni” olvasni

A válaszadók 46,5%, azaz 93 fő szerint a gyermekük még kicsi ahhoz, hogy megtanuljon olvasni. Az esetek 23%-ban, azaz 46 esetben viszont a gyermek önszántából kezdett megtanulni olvasni, mivel nagyon érdekelte az olvasás. 17%-uk, azaz 34 fő nem akarta még a gyerekére ráerőltetni, 10%-uk pedig, azaz 20 fő pedig fontosnak tartotta, hogy minél hamarabb elkezdjék a tanulást. A válaszadók mindössze 3,5%-a, ami szám szerint 7 fő gondolja úgy, hogy majd az iskolában megtanul olvasni a gyerekek.

Kutatásom során elsősorban a családok szociokulturális hátterébe nyertem betekintést. A családi állapot kedvező eredményeket mutatott, így nem kellett külön vizsgálnom ezeknek a fényében az olvasóvá nevelést. A gyermek testvéreinek számánál a 6. ábrán megfigyelhetjük, hogy 44,5%-uk egyke, tehát nem rendelkeznek testvérrel, a 18. ábrán pedig a válaszadók 44%-a olvas/ mond szinte mindennap a gyermekének mesét. Ebből arra lehet következtetni, hogy a nagyobb családokban, ahol 1 vagy több testvér van, az édesanyáknak kevesebb idejük jut a mesemondásra.

A szülők legmagasabb iskolai végzettségét és a jelenlegi munkahelyét végül nem hasonlítottam össze más eredményekkel és nem tudtam konkrét következtetéseket levonni. Viszont pozitív eredmény az, hogy mindkét szülőnél a legnagyobb arányban főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkeznek a szülők, általános iskolai végzettséggel pedig mindkét esetben nagyon kis százalékuk rendelkezik, ami elhanyagolható. Ez azért is lényeges, mert sok kutató szerint összefüggés mutatható ki a szülők iskolázottsága és az olvasóvá nevelés között. A jelenlegi foglalkozást pedig csak érdekességként figyeltem meg, ugyanis a 9. ábrán az anya jelenlegi foglalkozását megfigyelve, a válaszadók 46% háztartásbeli, a 18. ábrán pedig, a válaszadók 44%-a olvas minden nap mesét. Tehát ezek a százalékok között is van némi összefüggés, valószínűleg ugyanis több idejük van ezeknek az édesanyáknak az olvasásra.

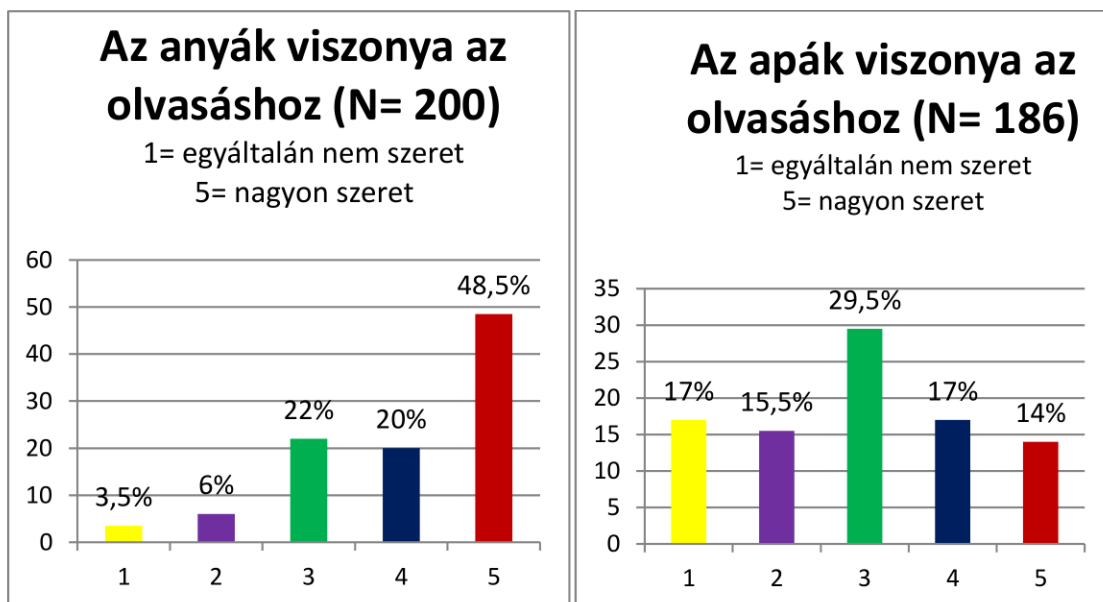
3.6 A hipotézisek megválaszolása

A kutatásom megkezdésekor 3 hipotézist állítottam fel. Az első hipotézisemben azt feltételeztem, hogy az anya olvasáshoz való viszonya nagyban befolyásolja azt, hogy a gyerek hogyan viszonyul az olvasáshoz. Azért az anya olvasáshoz való viszonyával kerestem az összefüggést, mivel tapasztalatok szerint legtöbbször ő van a gyermekkel, és a leggyakrabban ő olvas/mond neki mesét. Bár ezt a feltételezésemet nem foglaltam hipotézisbe, de a 17. ábrán megfigyelhető, hogy valóban az anya az, aki az esetek több mint 90%-ban mesét olvas/mond a gyermek számára.

Az 1. számú hipotézisem bizonyításához azokat a kérdőíveket vizsgáltam meg, amelyekben az édesanya azt a választ jelölte be, hogy nem igazán szeret olvasni, vagy egyáltalán nem szeret olvasni. 12 válasz volt arra, hogy nem igazán szeret olvasni, valamint 7 válasz arra, hogy egyáltalán nem szeret, összesen tehát 19. A kérdőíveknél megfigyeltem elsősorban a gyerekek olvasáshoz való viszonyát. 19-ből 14 gyerek nem érdeklődik az olvasás iránt, míg 5 érdeklődik. Viszont azt is fontos megemlíteni, hogy ennél az 5 gyereknél 3-nak szinte minden nap olvasnak/mondanak mesét, 2-nek pedig hetente párszor. A 14 gyerek közül pedig 11-nek ritkán, 3-nak pedig havonta néhányszor mesélnek. A 23. ábrán megfigyelhető, hogy 20 gyermek nem érdeklődik az olvasás iránt. Tehát megfigyeltem továbbá a maradék 6 gyermek kérdőívét, ahol szintén összefüggés volt megfigyelhető az édesanya olvasási kultúrája és a gyermek olvasáshoz való viszonya között. Csupán ezeknél annyi volt az eltérés, hogy az édesanyák közepesen, és nagyon szerettek olvasni, viszont a gyerekeknek ritkán olvastak.

Továbbá, ha megfigyeljük a 14. ábrát, az édesanyák 9,5%-a nem szeret olvasni. Ha ezt a százalékot összehasonlítjuk a 23. ábrán lévő százalékkal, ahol a gyerekek 10%-a nem érdeklődik az olvasás iránt, akkor szintén következtethetünk arra, hogy az édesanyák viszonya az olvasáshoz befolyásolja a gyerekek viszonyát az olvasáshoz. Tehát a hipotézisem bebizonyosodott!

A 2. számú hipotézisem arról szól, hogy a nők jobban szeretnek olvasni, mint a férfiak. A gyerekeknél pedig a lányok jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint a fiúk. A hipotézisem első része már a kérdőívek feldolgozásánál bebizonyosodott, ugyanis a 14. ábra és a 15. ábra erről tanúskodik:

Forrás: saját kutatás

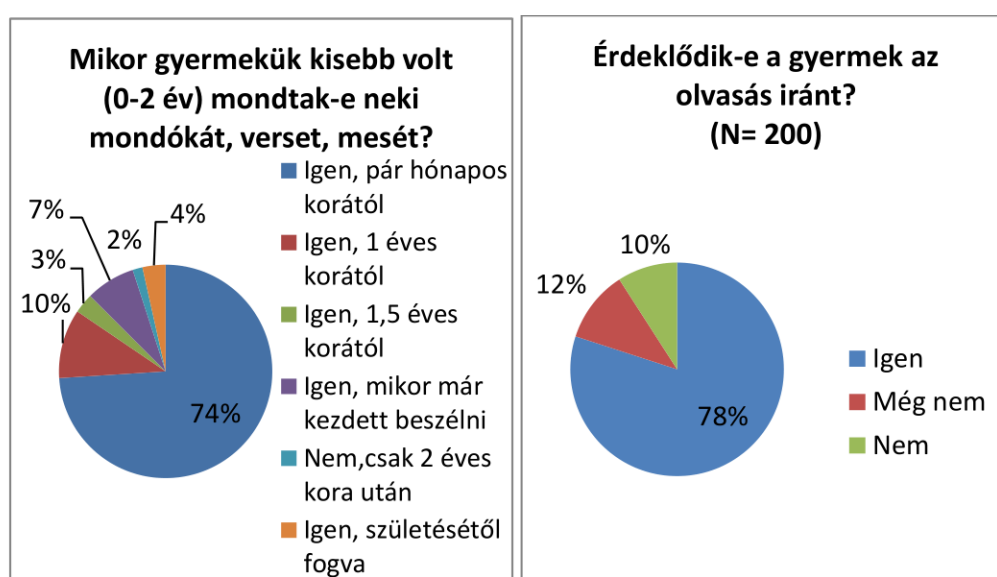
25. ábra. A férfiak és nők olvasáshoz való viszonyának összehasonlítása

A férfiak 32,5%-a nem szeret olvasni, ebből 17% egyáltalán nem, 15,5% pedig nem nagyon szeret olvasni. Míg a nők csupán 9,5%-a nem szeret olvasni, 3,5% egyáltalán nem szeret, 6% pedig nem nagyon szeret. A férfiaknál a legnagyobb arányban közepesen szeretnek olvasni, 29,5%-ban, míg a nőknél ez 22%-ra igaz. A férfiak 17%-a szeret olvasni, 14%-a pedig nagyon szeret, míg a nők 20%-a szeret olvasni, 48,5%-uk pedig nagyon szeret olvasni. Tehát a hipotézisem első fele bebizonyosodott.

A hipotézisem második fele nem bizonyosodott be, ugyanis a megfigyelésem szerint gyerekkorban még nem befolyásolja a gyermek neve az olvasáshoz való viszonyát. Habár 50-50% volt a nemek megoszlása, amint ez a 3. ábrán is látható, nem láttam értelmét, hogy ezt külön-külön levezessem, ugyanis mindössze 10%, azaz 20 gyerek nem érdeklődik az

olvasás iránt, ahogy az a 23. ábrán is látható. Éppen ezért nem lett volna releváns ez az adat, ugyanis 78% -nál, akik érdeklődnek az olvasás iránt, vegyes volt a nemek megoszlása, 12%-uk pedig még kicsi, 1 éves kor alatti, valamint 1-1,5 év közötti, akiknél a szülők nem tudták meghatározni hogy érdeklődik e az olvasás iránt vagy sem. Tehát erre a korra nem jellemző a nemek közötti különbség az olvasás iránti érdeklődés terén, így a 2. számú hipotézisem csak részben bizonyosodott be.

A 3. számú hipotézisemben azt feltételeztem, hogy azok a gyerekek, akiknek már pár hónapos korukban mondókát, verset vagy mesét mondtak, jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint társaik. A hipotézisem bebizonyítására összehasonlítom a 20. és a 23. ábrát:

Forrás: saját kutatás

26. ábra. Az összefüggések megfigyelése

Ahogy a diagramon is jól látható, az esetek 74%-ban a gyerekeknek már pár hónapos koruktól mondókát, verset és mesét mondtak, 4%-uknál pedig ezt még jóval hamarabb, a születésüktől kezdve elkezdték. Összesen tehát a kitöltők 78%-a, azaz 156 személy alkalmazza a gyerekeinél a mondókákat, verseket és a meséket. A gyermek olvasás iránti érdeklődésének a felmérésénél szintén 78% jött ki, ami szemléletesen bizonyítja, hogy összefüggés van a kettő között. Mindezek fényében, a hipotézisem bebizonyosodott.

A kutatást egészében vizsgálva elmondható továbbá az is, hogy jelen adatok alapján kedvező eredményeket mutat az olvasóvá nevelés 0-6 éves korban. Olyan összefüggések igazolódtak be, melyek a családok főként kulturális háttérét és a gyerekek olvasáshoz való viszonyát hasonlítják össze. A családok megfelelő literációs háttérrel biztosítanak a gyerekek számára, vegyük akár az otthon található könyvek, gyerekkönyvek számát, és a

mesemondás/ meseolvasás gyakoriságát. Ezen kívül fontosnak látják már egészen pár hónapos kortól elkezdni a mondókák, versek és mesék használatát, mellyel megalapozzák az olvasóvá nevelést.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom témája az olvasóvá nevelés megalapozása 0-6 éves korban. A dolgozat megírása közben a szakirodalmakban elmélyülve új ismereteket szereztem a korai olvasóvá nevelés fontosságáról, és a kutatásomhoz szükséges elméleti háttérrel írtam le. A kutatásom célja az volt, hogy a szakirodalmi részt figyelembe véve megvizsgáljam a 0-6 éves korú gyermekek olvasóvá nevelésének körülményeit, a literációs háttérüket, valamint az olvasóvá nevelés eredményeit. További célom pedig az volt, hogy következtetéseket vonjak le arra nézve, hogy mekkora jelentősége van már egészen kicsi korban az olvasóvá nevelés megalapozásának.

A kutatás során a kérdőíves vizsgálat módszerét alkalmaztam, melyet online térben valósítottam meg, Google űrlap formájában. A mintavétel véletlenszerűen történt, ugyanis nem általam kiválasztott személyeknek küldtem el a kérdőívet, hanem internetes felületen osztottam meg, ahol sok további megosztás történt. 218 kitöltés érkezett, amelyből 200 kérdőív volt felhasználható.

A munkám megkezdésekor 3 hipotézist állítottam fel. Az 1.számú hipotézisem, az volt, hogy az anya olvasáshoz való viszonya nagyban befolyásolja azt, hogy a gyerek hogyan viszonyul az olvasáshoz. Ez a feltételezésem bebizonyosodott, ugyanis a legtöbb esetben ahol az anya nem szeretett vagy egyáltalán nem szeretett olvasni, a gyerek sem érdeklődött az olvasás iránt. Abban a néhány esetben pedig, ahol szeretett olvasni az anya, de gyermekének nem olvasott/mondott mesét, csak ritkán, a gyermek szintén nem érdeklődött az olvasás iránt. Tehát a gyermek olvasás iránti érdeklődése függ az anya olvasáshoz való viszonyától, és attól is, hogy mennyit olvas a gyerekének.

A 2. számú hipotézisem, mely szerint a nők jobban szeretnek olvasni, mint a férfiak, a gyerekeknél pedig a lányok jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint a fiúk csak részben igazolódott be. Az első része a feltevésnek igaz, ugyanis míg a nők 9,5%-a nem szeret olvasni, addig a férfiak több mint 3x-osa, 32,5%-a viszonyul negatívan az olvasáshoz. A legtöbb férfi csak közepesen szeret olvasni, míg a nők közel 50%-a nagyon szeret olvasni. Ez utóbbi a férfiaknál csak 14%. A hipotézisem második fele nem bizonyosodott be, ugyanis a megfigyelésem szerint gyerekkorban még nem befolyásolja a gyermek neme az olvasáshoz való viszonyát.

A 3. számú hipotézisemben azt feltételeztem, hogy azok a gyerekek, akiknek már pár hónapos korukban mondókát, verset vagy mesét mondtak, jobban érdeklődnek az olvasás iránt, mint társaik. Ez a felvetésem bebizonyosodott, mivel a kitöltők 78%-a már pár hónapos koruktól alkalmazza a gyerekeinél a mondókákat, verseket és a meséket. A

gyermek olvasás iránti érdeklődésének a felmérésénél szintén 78% jött ki, ami szemléletesen bizonyítja, hogy összefüggés van a kettő között.

Kutatásom során továbbá kedvező eredményeket kaptam a 0-6 évesek olvasóvá nevelését illetően, valamint olyan összefüggésekbe kaptunk betekintést, melyek a családok főként kulturális háttérét és a gyerekek olvasáshoz való hozzáállásáról szólnak. Az eredmények fényében elmondható, hogy a családok megfelelő literációs háttérrel biztosítanak a gyerekek számára, valamint fontosnak tartják már egészen pár hónapos kortól megalapozni a gyerekek olvasóvá nevelését.

Összességében tehát elmondhatom, hogy a munkám elején kitűzött céljaimat elértem. Kutatási eredményeimnek köszönhetően olyan fontos információkat szereztem, melyeket pedagógusi munkám során alkalmazhatok, főként abból kifolyólag, hogy bölcsődés gyermekekkel dolgozom.

РЕЗЮМЕ

Темою моєї кваліфікаційної роботи є формування інтересу дітей 0-6 років до читання книги.. Під час написання моєї роботи я отримала нові знання про важливість виховання ранніх читачів та описала теоретичну базу, необхідну для мого дослідження. Метою мого дослідження було вивчити читацьку освіту дітей у віці 0-6 років та їх результатів, а також зробити висновки про важливість основи читацької освіти з самого раннього віку.

В ході дослідження я використала метод анкетування, який я проводила , за допомогою платформи Google. Вибірка була випадковою. Отримала 218 відповідей, з них 200 анкет можна було використати.

На початку моєї роботи я висунула 3 гіпотези.Гіпотеза №1 полягала в тому, що ставлення матері до читання дуже впливає на те, як дитина ставиться до читання. Ця гіпотеза підтвердилася. Гіпотеза №2, стверджує, що жінки люблять читати більше, ніж чоловіки, а дівчата більше цікавляться читанням серед дітей, ніж хлопці, підтверджена лише частково. Перша частина моєї гіпотези відповідає дійсності, а друга половина моєї гіпотези не доведена. Моя гіпотеза №3 полягає в тому, що дітям, для яких читали вірші чи історії у віці кількох місяців, більше цікавляться читанням, ніж їхні однолітки. Ця моя гіпотеза також доведена.

В ході мого дослідження були виявлені позитивні результати щодо освіти дітей віком 0-6 років як читачів. В результаті можна сказати, що сім'ї забезпечують підходящу літературну базу для дітей, і вони вважають важливим встановити освіту дітей як читачів у віці до кількох місяців.

Отже, можу зробити висновок, що я досягла мети, яку я поставила на початку своєї роботи. Завдяки результатам своїх досліджень я отримала важливу інформацію, яку можу застосувати у своїй педагогічній роботі, особливо тому, що я працюю з дітьми-ясялями.

HIVATKOZOTT IRODALOM

Bettelheim, Bruno (1985): *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek.* Gondolat kiadó, Budapest.

Biczó Gábor (2006): *A mese hermeneutikája.* In: Bálint Péter (szerk.): *Közelítések a meséhez.* Didakt Kiadó, Debrecen.

Bocsák Veronika, Benkő Zsuzsanna, Hölgyesi Györgyi (1995): *Olvas nekem! : Kalauz szülőknek, óvónőknek, tanítóknak a gyermekkönyvek útvesztőjében.* Trezor Kiadó, Budapest.

Boldizsár Ildikó (2007): Rágom, nézem, hallgatom: a 0-6 éves korú gyermekek „olvasmányairól”. In: *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 8.sz., 9-12.

Boncz Imre (2015): *Kutatásmódszertani alapismeretek.* Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs.

G. Gődény Andrea (2014): Az olvasók birodalma. Az olvasóvá nevelés jelenkori esélyei és lehetőségei. In: *Könyv és Nevelés*, 16. évf. 1. sz., 32-41

Gósy Mária (1997): *Beszéd és óvoda.* Nikol Gmk kiadó, Budapest. 7–9

Hornyacsek Júlia (2014): *A tudományos kutatás elmélete és módszertana.* Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest.

Husztai Ágnes (2018): A könyvtárak szerepe az olvasóvá nevelés megalapozásában. In: *Könyv és Nevelés*, 2018/3, 7-26

Juhász Valéria (2017): A literációs tudatosság kialakulása az olvasástanulás előtt. In: *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 2017. 12. szám. 38-44

Juhász Valéria (2019): Nemzetközi Olvasáskonferencia 2019, Koppenhága. In: *Anyanyelv- pedagógia*, 12. évfolyam 2019. 4. szám.

Kádár Annamária (2013): Az érzelmi intelligencia fejlesztése mesékkel. In: *Magiszter- pedagógusok szakmai-módszertani folyóirata*, Magister Kiadó, Csíkszereda. 55-66.

Kádár Annamária (2016): *Mikor, mit és hogyan mesélj a gyerekednek.*

Letöltés dátuma: 2021. február 8.

<https://wmn.hu/elet/24901-mikor-mit-es-hogyan-meselj-a-gyerekednek>

Katona Krisztina (2020): A bölcsődei anyanyelvi nevelés tartalmi kérdései. *Gyermeknevelés*, 8. évf. 1. szám 83–91.

László Hajnal (2013): *Benedek Elek emlékműsor.* In: *Kooperatív, interaktív tanulási, tanítási technikák. A Regionális szimpóziumra beküldött dolgozatok gyűjteménye.*

Elek Apó Unokái Egyesület és Benedek Elek Pedagógiai Líceum, Székelyudvarhely. 69-72.

Lengyelné Molnár Tünde (2013): *Kutatástervezés*. Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

Makkai Kinga (2010): *Gondolatok az olvasóvá nevelésről, a gyerekirodalom oktatásáról*. In: Barabás L. (szerk.): *Iskola a magasban, iskola a mélyben – 20 éves a marosvásárhelyi kántor-tanítóképző főiskola*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely. 148-156.

Malgaroli, Giovanna (2011): „Olvasónak születtek”- olvasásra nevelés kisgyermekkorban. Egy olasz program első tíz éve. In: *Könyvtári Figyelő*, 2011. 4. szám

Mihály Ildikó (2006): Az olvasóvá nevelés és az iskolai könyvtárak. In: *Új Pedagógiai Szemle* 57.évf. 11. sz. 99-105

Nagy Attila (2001): *Olvasásfejlesztés, könyvtárhasználat - kritikus gondolkodás: szócikkmásolástól a paródiaírásig*. Osiris Kiadó, Budapest.

Nyitrai Ágnes (2015): A bölcsődés gyermek és a mese. In: *Autonómia és Felelősség*, I. évf., 2015/2. sz. 47-51

P. Szathmáry Károly (1888): *Az 1887. évi szeptember hó 26-ára hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója, III. kötet*. Pesti Könyvnyomda- Részvénytársaság, Budapest.

Réger Zita (1990): *Utak a nyelvhez*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Sámuelné Ábrahám Mónika (2011): Olvasásra születni. In: *Könyv és Nevelés*, 2011/1.

Szinger Veronika (2008): *Kisgyermekkor írás-olvasás esemény indirekt találkozás az írásbeliséggel iskoláskor előtt*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs

Szinger Veronika (2017): Kivárási és bontakozó írásbeliség – Hagyomány és újszerűség az óvodai írás- és olvasás előkészítésében. In: *Elektronikus könyv és nevelés*, 9. évf. 2007. 1. sz.

Szinger Veronika (2019): Olvasóvá nevelés újszülött kortól kezdve. A gyerekkönyvek és az irodalom szerepe a 0–3 éves gyerekek életében. In: *Gyerekvilágok-Studia Litteraria*, 2019/1-2.

Táncz Tünde (2009): Benedek Elek munkásságának hatása az olvasás megszerettetésére. In: *Könyv és Nevelés*, XI. évfolyam, 2009. 4. szám.

Vass Dorottea (2018): Hogyan nevelhetünk kisgyermekből igényes olvasót? In: *Neveléstudomány*, 2018/2. 91-96

MELLÉKLETEK

Kérdőív

Kötelező kérdések*

1) A kérdőívet kitöltő személy:*

- a) Anya
- b) Apa
- c) Szülők (együtt töltik ki)
- d) Egyéb:

2) A kérdőívet kitöltő személy lakhelye:*

- a) Kárpátalja
- b) Magyarország
- c) Egyéb:

3) A kérdőívet kitöltő személy családi állapota:*

- a) Házas
- b) Egyedül neveli gyermekét
- c) Egyéb:

4) A gyermek neme:*

- a) Fiú
- b) Lány

5) A gyermek kora:*

6) A gyermek testvéreinek száma:*

7) Az anya legmagasabb iskolai végzettsége:*

- a) Általános iskola
- b) Középiskola
- c) Szakmunkásképző/ Szakiskola

- d) Gimnázium
- e) Szakközépiskola
- f) Főiskola/ Egyetem
- g) Egyéb:

8) Az apa legmagasabb iskolai végzettsége:*

- a) Általános iskola
- b) Középiskola
- c) Szakmunkásképző/ Szakiskola
- d) Gimnázium
- e) Szakközépiskola
- f) Főiskola/ Egyetem
- g) Egyéb:

9) Az anya jelenlegi foglalkozása:*

- a) Alkalmazott
- b) Vezető beosztású
- c) Vállalkozó
- d) Háztartásbeli
- e) Munkanélküli
- f) Egyéb:

10) Az apa jelenlegi foglalkozása:*

- a) Alkalmazott
- b) Vezető beosztású
- c) Vállalkozó
- d) Háztartásbeli
- e) Munkanélküli
- f) Egyéb:

11) Hozzávetőlegesen hány könyv található az otthonukban?*

- a) Nincs egy sem
- b) Néhány
- c) 20-nál kevesebb
- d) 50-nél kevesebb
- e) 50-nél több
- f) 100 körül
- g) 100-nál több
- h) Több száz

12) Hozzávetőlegesen mennyi időt tölt naponta folyóiratok, könyvek olvasásával? Az anya:

- a) Nem nagyon olvasok
- b) Néhány percet, ahogy időm engedi
- c) Kevesebb, mint 1 órát
- d) 1-2 órát
- e) Egyéb:

13) Hozzávetőlegesen mennyi időt tölt naponta folyóiratok, könyvek olvasásával? Az apa:

- a) Nem nagyon olvasok
- b) Néhány percet, ahogy időm engedi
- c) Kevesebb, mint 1 órát
- d) 1-2 órát
- e) Egyéb:

14) Ön mennyire szeret olvasni? Az anya:

5= nagyon

1= egyáltalán nem

1 2 3 4 5

15) Ön mennyire szeret olvasni? Az apa:

5= nagyon

1= egyáltalán nem

1 2 3 4 5

16) Milyen módon hall a gyerek gyakrabban mesét?* (többválasztós)

- a) Inkább mesét néz (tv, internet)
- b) Olvasnak neki
- c) Hangoskönyvet hallgat
- d) Mondanak neki
- e) Egyéb:

17) Általában ki olvas a gyereknek mesét?* (többválasztós)

- a) Anya
- b) Apa
- c) Nagyszülő
- d) Testvér
- e) Egyéb:

18) Milyen gyakran olvasnak/ mondanak a gyereknek mesét?*

- a) Nem szoktunk
- b) Ritkán
- c) Havonta néhányszor
- d) Hetente párszor
- e) Szinte minden nap
- f) Egyéb:

19) Hány gyerekkönyv van hozzávetőlegesen otthonukban?*

- a) Nincs egy sem

- b) Néhány
- c) 5-10
- d) 10-20
- e) 50-nél kevesebb
- f) 50-nél több
- g) Egyéb:

20) Mikor gyermekük kisebb volt (0-2 év), mondtak-e neki mondókát, verset, mesét?*

- a) Nem, csak 3 éves kora után
- b) Igen, pár hónapos korától
- c) Igen, 1 éves korától
- d) Igen, 1,5 éves korától
- e) Igen, mikor már kezdett beszélni
- f) Nem, 2 éves kora után
- g) Egyéb:

21) Mikor kapta meg a gyermeke első könyvét? (játékkönyv, leporelló és képeskönyv is számít)*

- a) Pár hónapos korában
- b) 1 évesen
- c) 1,5 évesen
- d) 2 évesen
- e) 3 évesen
- f) Egyéb:

22) Mennyire igényli az ön gyermeke azt, hogy meséljenek neki?*

- a) Kevésbé igényli
- b) Szereti, de nem ragaszkodik hozzá

c) Mindig kéri és észreveszi, ha kimarad

d) Egyéb:

23) Az ön gyermeke érdeklődik-e az olvasás iránt? Ha igen, ez miben nyilvánul meg?*

24) A gyermeke elkezdett-e már tanulni olvasni? (betűk tanulása, szótagok összeolvasása)*

a) Igen, fontosnak tartottam minél hamarabb elkezdeni

b) Igen, önszántából, mivel nagyon érdekelte

c) Nem akartam még erőltetni

d) Még kicsi hozzá

e) Majd az iskolában megtanul

f) Egyéb:

Завідувачу кафедри

Біда Олена Анатоліївна

здобувача вищої освіти

Козма Маріанна Іштванівна,

дошкільна освіта, IV.

(ПІБ студента, спеціальність, курс)

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

27.05.2021

Дата

Козма М. І. / Козма /

Підпис

Bida Olena

tanszékvezetőnek

Kozma Marianna, óvodapedagógia, IV.

(hallgató teljes neve, szak, évfolyam)

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2021.05.27

Dátum

Kozma Marianna / Kozma /

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007919030

Дата перевірки:
18.05.2021 23:10:03 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
19.05.2021 00:49:08 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Kozma_Marianna_Szakdolgozat(1)

Кількість сторінок: 51 Кількість слів: 13158 Кількість символів: 90859 Розмір файлу: 1.10 MB ID файлу: 1008010788

1.47% Схожість

Найбільша схожість: 0.46% з Інтернет-джерелом (<https://mek.oszk.hu/20600/20671/20671.pdf>)

1.47% Джерела з Інтернету

133

Сторінка 53

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел